

190
1949 / 3

№ 5 26 სექ 1949

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

საბავშვო ბიბლიოთეკა

პ ი ო ნ ე რ ი

საბავშვო ალკაცენტრალური კომიტეტის
შოვალთვიური საბავშვო შუბნალი

№ 51 მაისი 1949

გამომცემლობა

„კომუნისტი“

წელიწადი XXIII

П И О Н Е Р И Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии

გ ა მ ო ც დ ე ბ ზ ე

კვლავ სკოლისკენ მიიჩქარის
ცუღლუბობით ვინც არ მოცდა,
ბეჯითია, სულ წინ არის,
არ აღონებს მას გამოცდა.

ნაცნობ მერხზე დინჯად ჯდება
პირცქრიალა, შებლხათელი,
შეკითხვებზე არ შეცდება,
მაინც იპყრობს ერუანტელი.

გულს უხარებს მასწავლებელს
მისწრებული პასუხებით.
თავდადებით ცოდნის მძებნელს
ყველა ხედება კლასში ქებით.

რაც ისწავლა ა-ნი, ბ-ანი
და პირველი ანგარიში,
მუდამ არის ხუთოსანი,
ჩამოორჩენის არ აქვს შიში.

წელს შერჩეულ თემად ჰქონდა
დაეწერა „ჩემო შეინდაე!“
რაც იცოდნა, მოაგონდა
და შეუღდა წერას მშვილად.

წამოუღდა თვალწინ კეთილს
ღედისერთა სოსოს დარდი.
სწორად სვამდა მიიმეს, წერტილს
ჩვენი ქვეყნის გულისცარი.

ღროს თამაშით როდი ვარგავს
ვისაც ძვირად უღირს წუთი.
ის ხუთეგზეთ ეურნალს ჰქვარავს,
მწკრივად მისდგეს მის გეარს ხუთი.

სწავლით გააქვს ბეჯითს ღელთ,
სწავლავსა ნორითა ლხენა,
კვლავ გამოვად ზრდის საქართველო
ვისაც უყვარს ღუდაუნა.

პარლან შარული

ს ა მ ა ი ს ო

— ერთი, ორი, — ისმის ხმები
ჰა, მოდიან მკვირცხლი ძმები;
გამარჯვების მოგონებით
იმღერებენ გოგონები.
ბრწყინავს ზეცა დიხატული,
ელავს დროშა აღმართული;
რა ზეიმი, რა ხალისი,
რა დილაა, რა მაისი!
ქუჩა ვარდით მოფენილა,
რა მერცხლები მოფრენილანს
ზზე იცინის სხივთა მფრქვევი,
ფრთას შლის კობტა ყელსახვევი.

სიხარულით ფეთქავს გული,
ზეიმი აზნახული.
ქღურტულებზე ყმაწვილები,
ბრძენი კაცის დაზრდილები...
ღამით ისმის მშლავრი ხმები,
ცას წელღებთან შუშუნენები.
რა ღამაზად ჰქუხს და ელავს
გამარჯვების ცისარტყელა.
მოლყრაით თავი ბავშვებს,
გულს მაისის სხივი ავსებს;
შესცქერიან ზეცას ფერადს,
შეჭხარებენ ჩვენს დიდ ბელადს.

კ. გოთიაშვილი

6292.

საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუსი
იოსებ ბესარიონის-ძე სტალინი

ბუნების კ სკოლის ზეიძი

მაისია. სიცოცხლის კიდევ უფრო მოჭარბებულ ძალას ვგრძნობთ. კეკლუცი გაზაფხული გვატკბობს. ბუნება და ხალხი ზეიმობს. დიადი დღესასწაულების დღეა მაისი — ამ თვეს ჩვენ აღენიშნავთ ორ ღირსშესანიშნავ, ისტორიულ თარიღს — 1 მაისს და 9 მაისს.

ღალად ვსუნთქავთ გაზაფხულის მაცოცხლებელ ჰაერს, უხვად გვეფრქვევა ცხოველ-მყოფელი მზის სხივები. უფროსებთან ერთად სიმღერით, სიხარულით, პიონერული საყვირებითა და ყელსახვევებით მივაბიჯებთ ქუჩებში, დემონსტრაციებზე. მოხეივნი ხალხის ზღვა სიხარულს ერთვის ჩვენი ნორჩი გულების ფეთქვა, მოელურტულე ხმები. ნათელი მომავლის იმედი აცისკროვნებს ჩვენს მხიარულ სახეებს.

ეს სიხარული და თავისუფლება, ეს ბედნიერი და ნათელი მომავალი მოპოვებულია ჩვენი მამებისა და დედების, უფროსი ძმებისა და დების წმიდათა წმიდა სისხლით, მათი უანგარო, თავდადებული შრომითა და ვარჯით. ამიტომაც ხუთებზე სწავლა, სამშობლოსათვის თავდადება, ორმა პატრიოტიზმი, — აი რით უნდა ვადავუხადოთ სახელოვან მამაც წინაპრებს, რომლებმაც თავი დადეს ჩვენი თავისუფლებისა და ბედნიერებისათვის.

ჩვენ გაშლილი მკერდით, სიმღერითა და მუსიკით მივაბიჯებთ სამაისო დემონსტრაციებზე. თავს დავეფრიალებს დროშების უწყვეტი ტყე. ასე, როდი იყო წინათ, ოქტომბრის რევოლუციამდე. ვინ იცის რამდენი მსხვერპლი შეუწირავს მაისობას წინათ, თავისუფლებისათვის რამდენი მებრძოლი დემონსტრანტის გული გაუგმირავს მეფის პოლიციელთა ტყვიას. მაგრამ ტყვიების წინ არ შემდრკალან ჩვენი მამაცი წინაპრები, რათა დღეს ასე ღალად და თავისუფლად გვეცხოვრა. გვესწავლა და გვემუშავა.

თავისუფლებაზე საუკუნოვანი ოცნება დიდ ლენინთან ერთად განუხორციელა ხალხს დედამიწის ერთ მეექვსედზე გენიალურმა ადამიანმა, ჩვენმა მამამ და მასწავლებელმა მშობლიურმა სტალინმა.

ოქტომბრის მონაპოვრის წართმევას შეეცადა ვერაჟა მტერი — გერმანიის ფაშისმი, როცა იგი 1941 წლის 22 ივნისს თავს დაგვესხა, მაგრამ საბჭოთა ხალხმა ამ ბოროტ ურჩხულთან ოთხწლიან ომში ცხადპო თავისი უძლეველობა. საბჭოთა ხალხმა დაამარცხა მტერი. მრავალ ბრძოლაში თავის მამაც შვილთა წმიდათა წმიდა სისხლით განბანილი წითელი დროშა თავისივე გმირი შვილების — გეორგიისა და ქანთარის ხელით აღმართა ბერლინის თავზე.

ოქტომბრის მონაპოვარი აქაც ბრწყინვალედ დაიცვა საბჭოთა ხალხმა, მისმა უძლეველმა არმიამ, რადგან მათ ხელმძღვანელობდა ბოლშევიკური პარტია, გენიალური მთავარსარდალი დიდი სტალინი.

ამრიგად ჩვენი ქვეყნის პირველმაისობას ოთხი წელია გვერდში უდგას მეორე დიადი დღესასწაული, რომელიც ორი ოქროს სიტყვით გამოიხატება — ცხრა მაისი! გამარჯვება! — ეს სიტყვა ხომ სოციალისტური ქვეყნის სიმბოლოა.

სადაც არის სტალინი, გამარჯვებაც იქ არის.

მაისი ჩვენს ქვეყანაში ბუნებისა და ხალხის დიადი ზეიმია.

დიდება მაისს!

სამშობლოს მაისი

სამშობლო ქვეყნის მთა-ბარში მობრძანდა ჩვენი მაისი,
ვარდის ბუჩქებთან ფრინველთა ყვირილ-ხივილი გაისმის.
უნდათ მამული აყვავდეს და საბუდარი თავისი,
იხარონ დღევანდელი დღით, უფრო ბრწყინვალე გაისით.

ამაზე კარგი სამშობლო მე სხვა აღარა მეგულების,
აყვავებული ველები, მთები—ბაღებით შემკული,
შევყურებ, გული ლაღდება, ვარ მისი შვილი ერთგული,
გაფრენას ლამობს სიმღერა ბაგეზე შეგუბებული.

ეს გამარჯვება დიადი ჩვენ მოგვიტანა მაისმა,
ხალხის ცხოვრება გაფურჩქნა, მტარვალთა გული დაისრა,
და თუ კვლავ მტერი არ დაცხრა, თუ იარაღი აისხა,
მისი ვერაგი ზრახვები ნახავს სიცოცხლის დაისხა.

ჩვენი მაისის შუქია სილამაზე და მშვიდობა,
მთები და მინდორ-ველები, ვარდთა და ხეთა შლილობა;
ვერა დააკლო მომხედურმა, გამართულა ომის ქრილობა;
სამაყთა მარადღამს ჩემი სამშობლოს შვილობა.

უფრო გაბრწყინდი, გალალდი სამშობლოს ტკბილო მაისო,
შენი მთები და ველები მეტი ბარაქით აივსოს,
რომ მულამ გვითხრას ბელოღმა—ეს კი გმირობა არისო,
რომ კაცმა შრომით იბოვოს სახელი სამარადისო.

ანდრო თაყაიკა

მოწვევტილი გარსკეღაღი

ბ. ბარქანიშვილი

ნამღვილი აბაზი

ნახ. ირ. რაზმაძისა

ჩვენ ვერ დაველოდებით წყალობას ბუნე-
ბისაგან; ჩვენი ამოცანაა გამოვართვათ ეს
წყალობა მას.

ი. ვ. მიჩურინი

1948 წლის ზაფხულია. ცხელა, ასეთი სიტყე დიდხანია არ უგრძენია გურიის მთა-ველს. მიწას წყალო მოეცემა. საფრთხეშია ჭირნახული, უჭირთ მახარაძის რაიონის სოფელ შრომის ორჯონიკიძის სახელობის კოლმეურნეობის ამწვა-ნებულ გორაკებსაც.

შუალამემ გადაიარა. კოლმეურნეთა ოჯახებში კი ჯერ არ სძინავთ. საძოვდათი წლის მოხუცი ქალი მარიხე გარედ გამოსულა და ცას შესცქერის. თან რაღაცას ბუტბუტებს. მარინეს შვილიშვილს თამაზსაც არ სძინებია — აივანზე გამოვიდა და ბებიას გაეხმაურა.

— ბებიეო, რას ვასცქერი?
— ცას გავცქერი, ბები გენაცვალოს... წალი დაიძინე.

— შენ რათ არ გძინავს?
— განა მარტო მე არ მიძინავს?... შეხედე, სოლომონ ხელაძის სახლშიც არ სძინავთ, აგერ კირილე ჩხაიძისას... აგერ მიხაკო ორაგველიძის კაბინეტშიაც ანთია სინათლე — არ სძინავს თავმჯდომარესაც.

— კოლმეურნეები თუ არ ისვენებენ, თავმჯდომარეს რალა დასვენებს, იქნებ ვისმეს ელოდებიან?! შენც ელოდები და მე მიმალავ. მითხარი, ბებეკო!

— მეც ველოდები! მოელი სოფელი ელოდება! წვიმას ველოდებით.

— მერე, რომ არ დაიძინოთ, განა წვიმა მოვა?

— შენ ხუმრობ შევილო, წელს კი, როგორც არასოდეს ჩვენს ჭირნახულს წყალი სჭირდება, თორემ შერცხვება სოფელი, შერცხვება ჩვენი კოლმეურნეობა, რადგან გვალვამ თუ დიდხანს გასტანა, ვერ შევძლებთ ჩვენი სიტყვის შესრულებას. ჩვენ ხომ ბელადს სიტყვა მივეციოთ, ვალდებულება ვიკისრეთ. ეს, შენ ჯერ პატარა ხარ და არ იცი მიცემული სიტყვის ფასი.

— რატომ?! — იწყინა თამაზმა. — მე ხომ პიონერი ვარ! ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩემი სიტყვა საქმეა ჩემი.

— ჰო, შევილო, ბები გენაცვალოს. ჩვენი სიტყვა და საქმე ერთია. ჰო-და გვალვამ უჭრება ჩვენს საქმეს. მართალი ხარ, ჩემო ბიჭეო, ლოდინი საქმეს ვერ უშველის. რაიმე უნდა მოვიფიქროთ. წავიდეოთ... — უთხრა მარინემ შვილიშვილს და სახლში შევიდა. მარინემ თამაზი დააწვინა, თვითონ კი რაღაც მოაგონდა და შუორე ოთახში გავიდა.

კოლმეურნეობის თავმჯდომარის, მიხეილ ორაგველიძის კაბინეტში მაგიდას უსხდნენ პარტორგი, აგრონომი და-მერგოლორი ელენე ხელაძე. ყველანი უსიტყვოდ შესცქეროდნენ კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს. მიხეილი ქაღალდებს ჩასცქეროდა... ბოლოს თავი ასწია.

— ჩაის მწვანე ფოთოლი გაუხეშდა, —თქვა მან,—მოსავალი იკლებს, ჩვენ კი წელს თუ ჰქეტარზე ოთხი ათასი კილოგრა-

მი ჩაის მწვანე ფოთოლი არ ავიღეთ, შევრ-
ცხვებით. — აქ მერგოლურს გადახედა და
ლაუმატა: — რას იტყვი ელენე?

— რა უნდა ვთქვა, — ფეხზე წამოდგა ტა-
ნთორჩილი ქალიშვილი, — ოთხი ათასი კი-
ლოგრამი ჩაის ფოთოლი ჩემმა რგოლის
წვერებმა უკვე მოკრიფეს, მაგრამ ეს არ
მეკარა. თორმეტი ათასი კილოგრამი უნდა
მოკრიფო, თორმეტი ათასი! — არცერთი
კილოგრამით ნაკლები.

— კარგი სურვილია. მაგრამ ხომ ხედავ
კამ ბრი შვიკრა, უწყლობა კი ცუდად მოქ-
მედებს ჩაის მოსავალზე. იქნებ ავრონოში
დაგვეხმაროს.

— რითაც კი შემძლია, მაგრამ აბა რით! —
უნუგეზოდ გაშალა ხელი ავრონოშმა, —
წუნწუნი უკვე მიიღეს ჩაის ბუჩქებმა,
აზოტოვანი სასუქიც, მაგრამ როგორც
ხედავთ, ეს არ კმარა. წყალია საჭირო. წყა-
ლი კი...

— უკვე გვიანია. დავიშალეთ. ხვალ მე
ანასეულის ინსტიტუტში წავალ. იქნებ მეკ-
ნიერები რითიმე დაგვეხმარონ. — და ფეხზე
წამოდგა.

მაღე ოთხივენი შენობიდან გამოვიდნენ,
უხმოდ გასცილდნენ და ძლინებისაც არ
უსურვეს ერთმანეთს. თუმცა ძილს არცერ-
თი მათგანი არ აპირებდა.

* * *

მთვარის შუქზე განათებული, ჩაის ბუჩ-
ქებით დაფარული გორაკები უცნაურად
ელვარებდნენ. ჩამიწუში არ ისმოდა.
სულგანაბელი შესტყერიან მწვანე ქოჩ-
რიანი ჩაის ბუჩქები ზეცას. წყალი სწყუ-
რიათ. მიდის ჩაფიქრებული ელენე მარ-
ტო, საით? შინ არ ეჩქარება. გზიდან გა-
დაუხვია. თავის ნაკვეთს გადახედა. ამრი-
ვალდინ ჩაის ბუჩქები, თითქოს მხსნელი
დაინახესო, დიას, მხსნელი. ელენე ხომ მა-
თი ძეგლი მეგობარი, მოამაგე და ნაცნობია!
მიდის ელენე ჩაის ბუჩქებს შორის. შრია-
ლებენ მწვანე ქოჩრიანები. ესმის ელენეს
მათი საუბარი, მათი ენა. იცის რაც უნდათ.
მაგრამ აბა რა იღონოს?.. ერთი ჰექტარი
რომ იყოს, ყოველდღე კოკით წყალს მოი-
ტანდა, არ დაიზარებდა, მაგრამ ახლა რა
გააძლებს მოწყურებულ უზარმაზარ მწვანე
სივრცეს! მიდის ელენე და ფიქრობს.
კვლავ გზაზე გამოვიდა. ფიქრებისაგან მა-
მის ძახილმა გამოარკვია.

— შეილო სად ხარ აქამდე? ძილი არ გინ-
და?

— არ მეძინება.

— ვახშამი ხომ უნდა სჭამო? ასე რო-
გორ იქნება? — გაიკვირვა სოლომონმა.

— ახლავ, მამა. თქვენ დაიძინეთ, მე სე-
მე მაქვს.

ელენე თავის ოთახში შევიდა... საჩქარეში
გილას მიუჯდა, ჩანწერიები დასწავლა და
გადმოაღავა. მაგრამ უფრო ფურცლავდა,
ვინემ კითხულობდა...

— ბიძია, სოლომონ! — მოისმა გარედან
ვილიას ხმა.

— ვინ იძახის? — გადმოსძახა ელენემ. —
თამაზი? რა გაიკვირდა, ბიჭო?

— დედა ელენე, ჩემი ბებიკო თქვენთან
ხომ არ არის?

— არა, მე ახლა მოვედი, არ დამხვედრია.

— მაშ სად წავიდა, მეგონა, რომ თქვენ-
სკენ წამოვიდა... სად ვეძებო, რა ვქნა?

— ნუ გეშინია, ბიჭიკო, ბებიაშენი არ
დაიკარგება. ხომ არ გააბრაზე?

ელენე აივანზე გამოვიდა.

— არ გამობრაზებია, მაგრამ... ალბათ მას
ეგონა რამე მე მეძინა. — ნაწყვიტ-ნაწყვე-
ტად ამბობდა შეწოხებული თამაზი.

— ნუ სწუხარი! წაივლი, ერთად ვეძე-
ბოთ... კირილე ჩხაიძისას წავიდოდა?.. იქაც
მივიღეთ...

ელენე და თამაზი მდინარე სევას მიუახ-
ლოვდნენ. ელენე შეჩერდა, მდინარეს დაა-
ქერა.

— რას უტყვობ, დედა?

— აი, ამ დღეს! რამდენი წყალი მიედი-
ნება უსარგებლოდ! ჩაის ბუჩქებს კი წყა-
ლი სწყურიათ.

— მოიცა დედა, ხედავთ, იქ ვილაც
არის!... — თამაზმა მდინარის ნაპირისაკენ
ოთიი გაიშვირა. უკვე გაკვირვებით წამოი-
ძახა: — ბებიაჩემი! ნეტავ რას აკეთებს?

— მოიცა, ახლონ შივიდეთ... არ დაუძახო, არ შეეშინდეს!...

ელენე და თამაზი მარინეს მიუახლოვდნენ. მარინე მათ ვერ ამჩნევდა, დაჩოქილი და ხელაპყრობილი იყო. ძირს, სუფთა თეთრ პირსახოცზე პატარა ხატი დაესვენა და ლოცულობდა. ამ სურათმა ისე ვაიტაცა ელენე, რომ სულგანაბული უსძენდა მარინეს. მარინემ ხატი აიღო და მდინარეში ჩასლო, შემდეგ ისევ ამოიღო, პირსახოცში შეახვია და წაიჩურჩულა: — ღმერთო წვიმა მოგვივლინე, რომ არ შერცხვეს ჩვენი სოფელი...

აქ თამაზმა თავი ვერ შეიკავა და სიცილი წასკდა. შეშინებული მარინე ზეჟე წამოიჭრა.

— არ შეშინდე, ეს ჩვევა ვართ, ბებოცო. შენ გეძებდი...

— ელენეც აქ არის?! ვაი სირცხვილო... გთხოვო არასდ არა სთქვათ. შინ ვერ მოვივლიყვები.

— მერე აქ რას აკეთებდი, ბებოცო?

— თქვენ არ გწამთ, ძველად კი ასე ვიცოდით. გველვის დროს ხატს ებანდით და ვევედრებოდით უფალს, რათა ჩვენთვის წვიმა გამოეგზავნა... და აი, ახლა — ამ საშინელი გველვის დროს ეს გავიხსენე.

— მერე, ღმერთი წვიმა გიგზავნიდათ? — ჰკითხა ელენემ.

— მე რაც მახსოვს არა, მაგრამ მღვდლები ამბობდნენ, უწინ აგზავნიდაო.

ელენეს გაეცინა.

— არა, რაც არ არსებობს, კეთილი მოხუცი, ის ხალხს სიკეთეს როგორ გამოუგზავნის! ჩემო მარინე, ჩვენ თვითონ ვართ ჩვენი ბუღისა და ცხოველების მძეველნი. ახლა, სანამ შენ დაგინახავდი, ამ მიონარემ ერთი აზრი დაამბოდა, კარგი აზრი... პო და, აი ნახე, ხვალეე თუ არ მოვიყვანო წვიმა.

მარინემ ვაკვირებით გადახედა. აღბათ ხუმრობსო, გაიფიქრა. ისინი მალე გამობრუნდნენ. თამაზი და ბებია მარინე შინისაკენ წავიდნენ. ხოლო ელენე კოლმეურნიების თამაჯლომარისაკენ გაეშურა.

ელენეს ჰიშვართან დამახება არ დასჭირვებია. მიხაკო აივანზე იდგა და მიდამოს გასცქეროდა. შეამჩნია თუ არა ელენე, მიიძახა:

— რა მოგვლია?

— გამოსავალი ვიპოვე... გვალვა საშიშო აღარ იქნება...

— შინ შემოდი, დალაგებით მითხარო.

მიხაკო და ელენე სახლში შევიდნენ. ელენემ სულ მოითქვა და მიუთხრო თავისი ნაფიქრი.

— კარგი აზრია, — ესიამოვნა მიხაკოს. — ეხე იგი სეთადან მიღებით ამოვქაჩოთ წყალი და მოვრწყვათ ნაკვეთები? მე მხარს ვიჭერ... ხვალეე შეივლდეთ საქმეს.

მეორე დღესვე შესდგა კოლმეურნიება. ეს იყო ერთი კრება, სადაც ერთხმად იქნა მიღებული ელენე ხელაძის წინადადება. მხარისმც მხარი დაუჭირა ელენეს ინიციატივას. სასწრაფოდ გადმოზიდეს მანქანებით მიწები და საჭირო მასალები.

ელენეს რგოლის წვერები დღედაღამე მუშაობდნენ, მუშაობდა მოხუცი მარინეც, თამაზიც და რამდენიმე დღის შემდეგ მორწყვის გამზარა მიწა. გაიხარა ჩაის ბუჩქმა და აბინდნენ ნორჩი ფოთლები.

ელენემ და მისმა რგოლმა ბელადისადმი მიცემული პირობა შეასრულეს. ხელმძღვანელმა ამხანაგებმა მოაწონეს სოციალისტური შრომის გმირის ელენე ხელაძის ინიციატივა და მიუთითეს კოლმეურნიებებს, რათა ხელაძის მეთოდით მორწყვის წესი გამოიყენონ.

1949 წლის აპრილის თბილი დამევა. სოფელ შრომის ორჯონიკიძის სახელობის კოლმეურნიებს, დილური შრომითი კმაყოფილთ, მშვილად ეძინათ. არ ეძინა მარინეს, არ უნდოდა ძილი.

— ბები, არ გეძინება? — გამოძახა ოთახიდან თამაზმა და გარედ გამოვიდა.

— ეხლავე, ბები გენაცვალოს, ეხლავე მოვალ. ხელაჯ ციდან ვარსკვლავს მოსწყდა...

— მოსწყდა და დაიკარგა!

— არა, ბები გენაცვალოს, ეს უწინ იკარგებოდა. ახლა არა. ახლა მშრომელები სწყვეტენ ვარსკვლავებს, მკერდზე უბრწყინებთ. ხომ გინახავს ელენესა და მიხაკოს სოციალისტური შრომის გმირის ვარსკვლავები როგორ უელვარებთ მკერდზე.

თამაზს მოეწონა ბებიას ნათქვამი და ვარსკვლავებივით გაბრწყინებული თვალებით გაუცინა.

გალია კთხოვნიკო

ნიკოლოზ ლეჟა

ცივი ღამეა, იანერის ქარი
დაჭკრის ქუჩეშა როგორც შურდული,
ჩაკეტილია ხალხი სახლებში,
ყოველ ეზო-კარს ადევს ურდული.
სანაგვე ყუთთან, ერთ-ერთ ეზოში,
ისმის ოდნავად ჩუმი ჩურჩული,
და ფეხაკრეფით მათ ეპარება
პოლიციელი—ღაპის უჩახული.

და უცებ უშეკრთა ორი პატარა,
შუქზე შეირხა მათი ჩრდილები,—
როცა ეძებდნენ პურის ნამცეცხვს
ყუთში საბრალო ქალიშვილები—
რისხვად დაატყდა თავზე გოგონებს
პოლიციელის ხმა საშინელი...
ორივე შეიპყრო, წინ გაირეკა,
გააფრიალა ქარში შინელი.

ფეხშიშველ ბავშვებს მიერეკება,
სცემს და ერთობა, თანაც იციანის,
თუ ამერიკელს სადმე შეხვდება,
იცის ძალღუთვი კულის ქიციანი,
რომ ახალ ბატონს ასიამოვნოს,
ახვიზინდება იგი კვიცივით.
იგიც ხომ ფლიდი გერმანელია,
საქმით ავი და გრძნობით გულცივი.

შედგა ქუჩაში, მშვიერ, გოგონას
კენჭი. ჩაუდო პირში ვით პური.
როცა რუს ბავშვებს ის აწამებდა,
მეტად ტყებოდა მისი ქვის გული.
უცებ ორივე ბოძზე მიაკრა,
იქვე დასტოვა ზურგით მიკრული.

სცივა გალიას, სცივა ვარისა,
ვერ იფარავენ ტანს ნაფლეთებით.
რომ ახსნას ვინმემ, ელოდებიან
ქუჩაში გამვლელს თვალდაფეთებით.
ცივა... მოეონავს ჩვილ თითებიდან
ბალღამნარევი სისხლის წვეთები,
თავი ჩაკიდეს, მორთეს ტირილი
განწირულების სულსიკვეთებით.

უკრაინიდან მათი მშობლები
ტყვედ წაიყვანეს გერმანიაში,
სულ პატარები იყვნენ ისინი,
წამოიჩინებენ ომის გრიალში.
მტრებმა მშობლებში მტერი შენიშნეს,
ჩუმად აწამეს ღამის წყევლიადში,
თერამეტ დღეს პური აღარ აჭაპეს,
შემდეგ დაახრჩვეს საღდაც ტყიანში.

ომი დამთავრდა, მაგრამ ქალაქი
ამერიკელთა ზონაში მოყვა.
ისევ ტყვედ დარჩნენ რუსი ბავშვები,
შია გალიას და კენჭებს ლოკავს,

არ ენაღვლებათ ამერიკელებს,
არ აფუწვებათ სირცხვილით ლოყა,—
რაა, გოგონებს პური აჭამონ,
პური ხომ იქაც მშრომელებს მოჰყავთ!

გავიდა ხანი... მინღვდა ქარი,
ისევ გათენდა დილა იანვრის,
გალეოს მკერდზე, ვარის თმებზე
ისევ თამაშობს ცივი ნიავი.
—ნუთუ მომკვდარან ბოძზე მიკრულნი!
სინჯავს უცნობი ადამიანი,—
ვილაც მუშაა ის გულკეთილი,
ბავშვებს დასტირის თვალცრემლიანი.

ამოიხრა თითქოს გალიამ,
მუშას მოეცნა სუნთქვა ოდნავი,
მწველელს უხმობდა გაწამებული,
ისმონდა ოხვრა გულდასაქოდავი.
კეთილმა მუშამ შინ წაიყვანა,
რომ მოერჩინა იქ საცოდავი.

ცოტა ხნის შემდეგ გონზემოსული
გალია ჩემად ეძახის ვარას,
მგრძნობიერ გულით მიხვდება მუშა
პატარა ქალის ნაღველს და ვარას.
რომ გაუფანტოს მწარე ფიჭვები,
მეგობრის სიკვდილს მას დაუფარავს;
კაცის გული აქვს და ეცოდება,
უვლის წზრუწველი მშობელის გვარად.

გრძნობით დახედა მუშამ გალიას
და მიაწოდა პურის ნაჭერი,
შვილივით უყვარს, უნდა იშვილოს,
მაგრამ თავიდან არ აქვს საკმელი,
დღეს უმუშევარს, ხალათდახეულს
გაფიცვისათვის ხშირად დაჰკრილს,
იმდენი ფული ვეღარ ეშოვა,
რომ გაეპარსა დროზე თმა-წვერი.

და რა ჰქნას მუშამ! ვასაპირშია,
პურიც რომ ჰქონდეს, ცუდი სახლი აქვს...
მწარე ფიჭვებით დაღონებულმა
ერთ დღეს გალია ჩრებში გახვია
და წაიყვანა თავშესაფარში,
სადაც მისთვისაც უცხო ხალხია,
სად იატაკზე ბერ-მონაზვნები
ლოცვა-ვედრებით თავებს ახლიან.

ბერ-მონაზვნების ლოცვა უკვირდა,
სულ ერთ ადგილას იწვა გალია.

იმ ღამის შემდეგ ფეხებს ვერ ძრავდა,
იწებ სიკუტე უინის ბრაღია!
პირი უშრება, წყალი ითხოვა,
სულ სამიოდე წვეთი დალია,—
უძინარს ძილი არ ეკიდება,
შემინებული და შემეკრთალია.

ერთ წუნარ საღამოს კეთილმა მუშამ,
აწ გალიას, და ჩვენმა ნაცნობმა,
პატარა ქალის გადასარჩენად
გამოიჩინა კარგი კაცობა—
ტანჯულ გალიას მძიმე ცხოვრება
საბჭოთა ჯარის ნაწილს აცნობა.

ერთ დღეს უეცრად ზრდილმა რუსებმა
გახსნეს მონასტრის ცივი საკანი,
შეკრთნენ ბერები, წითელ ქუდებზე
აკვირდებიან რუსებს კანკალით;
არ მოელოდნენ, რომ წაიყვანდნენ
ჩვენს რუს გოგონას ხელში აყვანილს.

ემშობლიურა კაცი გალიას,
რომ მოფეგრა ტკბილი რუსულით,—
აჰა, შემოყავთ იგი ბერლინში,
მოჭკრის მანქანა როგორც შურდული.
იმ შენობის წინ შედგა ნანქანა,
სადაც რუსული ჰანგი წრიალებს,
შევიდნენ სახლში, სახლის კარებზე
ჩვენი წითელი დროშა ფრიალებს:
ჰოსპიტალია, იგი ეყუთენილს
იქ მყოფ საბჭოთა ადამიანებს.

იქ დააწვინეს ჩვენი გალია
და მკურნალები თავს ეხვევიან,
გუშინწინ ფეხი რომ გაუკვეთეს,
გოგონას წარბიც არ შერხვეია.
ბერლინში მყოფი პიონერები
მასთან მიდიან, თავს ევლებიან,
მიდიან მასთან, ასაჩუქრებენ,
კოცნიან მკერდში ეხუტებიან.
— მალე მოიჩება! — რომ გაიგონეს,
ბედნიერებით უფრო ტკებიან.

დღეს ჩვენი ქვეყნის პიონერები
მის აქ ჩამოსვლას რომ იჩქარებენ,
მის შესახებდრად მომზადებული
ბევრი რამ კარგი საჩუქარი აქვთ.
მას მოსკოვშიაც ელოდებიან,
მის მოლოდინში ყველგან არიან,
საქართველოშიც ვეპატივებით,
რომ სიხარულით შევხვდეთ გალიას.

ბაკში

ლკრანში ჟიჟინამი

მთხრობა

შეგებულებას ყოველთვის შემოდგომით ეკლდება. უკანასკნელი შეგებულება შემოდგომაზე მქონდა. თბილისში დაერჩი. ხშირად ბოტანიკურ ბაღში დავდიოდი, თან წიგნი მიმქონდა, ვკითხულობდი.

ერთ დღეს ჩემს მახლობელ ბაღში გავიყურებოდი. შუადღე იქნებოდა. შემოდგომის მყუდრო, თბილი და მეტად საამური დღე იდგა. მზეში სიარული უკვე სასიამოვნო იყო. ლამაზმა ხეივანმა ბაღის ერთი კილიდან მეორე კიდეზე გამოვიყვანა. შეჩერდით, დავეყრდნე ჩემს თაყაიანი ჭრელ ჯოხს. დიდხანს ვიდექი. დიდხანს, დაყურებდი მტკვარს, მის ლამაზ სანაპიროს. შემდეგ ბაღის სხვა ხეივანს ამოვეყვი. შუა ბაღში ერთერთ გრძელ მწვანე სასურგაინ სკამზე ჩამოჯექი. თვალს ვავლებდი ბაღში დასასვენებლად შემოსულ დღესსა და პაჭარას.

უკრებ ბავშვების ყოიანი შემომიქსმა. მთელი ჩემი ყურადღება მათ მიიპყრეს.

— აი, აქ არის, აქ... — ამბობდა ერთი.

— ჩვენმა მასწავლებელმა სხვა ბაღზე გვიტანა. — ეკამათებდა მეორე.

— არაფერიც. მე დაგიმტკიცებ, რომ იმ მწვრთლის საფლავი ამ ბაღში არის... — მაინც დაყინებით ლაპარაკობდა პირველი.

ათიოდე მოსწავლემ ჩემს წინ ჩაჩაჩა ჩაიარა. ბლიკზე მოყრილი აგურის ფხენილისაგან წითელი კორიანტელი ააყენეს. ვერც კი შეშინდნენ. მე კი თვლი ვეღარ მითამოვრებოდა. მიტევი. ალბათ დანიელ ჭონქაძეზე ლაპარაკობენ-მეთქი. მეც დაინტერესდი. გაუყვი ბავშვებს. კამათს ეღალა აგრილობდნენ. ვაჯირდებოდათ ყველა მათიგანს სულ ერთნაირი ტანისამოსი ეცაოთ. ნაცრისფერი. იმავე ფერის თეთრკანკებიანი ჭილები ეხურათ. მე მათ არც გაუყვიბოდი, რომ ერთერთ მათგანს განსაკუთრებით არ მიქეცია ჩემი ყურადღება.

ის ბიჭი თარის ამხანაგებზე უფრო მოუსიკინარი იყო. ხან ერთთან მიგარდებოდა. ხან მეორესთან. ზოგა ზურგზე ასტებოდა. თეთრკანკებიანი ჭილი ეკვდა მთელი. თმები წინ ჩამოსწყწოდა. უკუღმა შემოარტყმულ ჭამრის ბალახზე ეღარც ვაივებ მიქეცის თუ მიქეცზე სკოლაში სწავლობდა. წიგნების ჩანთისათვის ყურში გრძელი წყრილი

თოკი ჰქონდა ჩამშული და მხარზე ვადაეკოდებია. ჩანთა წვივებზე სცემდა. მაღე ნახეს რასაც ექებდნენ. შემობრუნდნენ და წინ შემომხედნენ. წინ რომ ჩამოვუღდექი, მხოლოდ მამინ დამინახეს, შემატყეს მათთან ლაპარაკი მსურდა. გაჩერდნენ. უცებ ყიყინი შეწყვიტეს, ირგლივ შემომხევივნენ. ყველაზე წინ ის ბიჭი წამოღდა, რომელმაც მე დამაინტერესა. მისი სიმკვირცხულ და მოუსიკინარი თვალები ბიჭის დაუღრმომელ ბუნებაზე მეტყველებდნენ. პირველად ყველაზე თამამად გამოიყურებოდა, ხოლო როცა სახელი ვკითხე, — შეკრთა, თითქოს მიხვდა რატომ ვკითხე სახელი. რაღაც უხერხულობა იგრძნო. გაწითლოდა. შეიშფოშნა. თარი მოარიადა პასუხს. ეგონა მოვეშვებოდი, მაგრამ კვლავ შევეკითხე:

— პო, აბა, მითხარ, რა გქვია?

მე ხომ მას აღარ ვაშორიბდი თვალს, მაგრამ ამხანაგებმაც ისე დაუწყეს ცქერა, თითქოს იმითაი პირველად დაინახეს.

ყმაწვილმა პასუხისაგან ჯერ თავი შეიკავა. ბოლოს კი ხმადაბლა წარმოსთქვა:

— მალხაზო.

მე გავიღმიე, მიუჯახლოვი, მხარზე ხელი დავადე და ეუთხარო.

— რა კარგი სახელი გაქვს, მაგრამ მალხაზო იგივე რომ არ გამოიყურები? აი, ყველას ერთი ფორმის ტანისამოსი გაცვიათ, მაგრამ შენ მაინც ყველასაგან გამოირჩევი. ასე თვალ-ტანაიტი ბიჭი ძალიან ცუდად ჩანხარ.

— ეღალაპარაკებოდი მალხაზს თა ყველანი სმენად იყენენ გადაქცულნი. მერე შევეკითხე:

— შენ რომ ამ წუთში ასეთი ხარ, ვინ არის ამში დამნაშავე?

მალხაზმა თავი ჩალუნა. არ აპირებდა პასუხის თქმას.

— მალხაზის დაუღრმობა! — ჩუმად, ხმადაბლა წარმოსთქვა ერთმა მოსწავლიემ. თითქოს არც სურდა ჩემთვის რომ ვაუგონებინა. მაგრამ ჩემს ყურს არ ასცდა ეს სიტყვები.

— სწორად მეც ის უნდა მეთქვა, რაც ამ ყმაწვილმა წაიჩორჩყოლა. — ეუთხარი მალხაზს. — მალხაზ, ხომ გაგიგონია, როცა რომელიმე მოსწავლისათვის მისი უხეშობის გამო

ასე მიუმაართავთ: რომელ სკოლაში სწავლობ, რას გასწავლიან შენი მასწავლებლები?

მალხაზს სირცხვილის აღმური მოეკიდა. •

— მე შემიძლია ვთქვა: არ გამოიგონია მეთქი, მაგრამ ამ წუთებს სადღა გავემკვი-
ვი?!

თავჩაღუნულმა ბიჭმა ქული გაისწორა, ჩანთაზე თოკი მოხსნა და მცირე ხნის სიჩუმის შემდეგ თქვა.

— ახლა ხომ თქვენი სიტყვები სწორედ მე შემეხება?

მომეწონა მალხაზის პასუხი. ხანგრძლივი საუბრით ისინი აღარ დაეპოვნენ. წასვლი-

სას ყველანი ერთნაირად მემშვიდობებოდნენ:

— ნახვამდის, ძია, ნახვამდის!

ყველაზე ბოლოს დარჩა მალხაზი, უნდოდა გამოემშვიდობებოდა, მაგრამ ენა არ ემორჩილებოდა სიტყვის სათქმელად. ბოლოს ისევ მე წაეთათამე, ხელი გავუწოდე და ვუთხარი:

— მალხაზ, მშვიდობით!

— მშვიდობით, ძია! — დაბალი ხმით, დამორცხვებულად მითხრა მალხაზმა და ამხანაგებს გააყვა. ჩაფიქრებული იყო, მათთანაც რაღაც მორიდებულად მიდიოდა. მე ვატყობდი, თუ როგორ სწუხნდა იგი მშობლიური სკოლის სახელი რომ შელახა.

ყ ა ვ ა რ ჯ ნ ი ა ნ ი

უთხრეს, რომ დედა ჯავრმა წაიღო,
გული გადნაო სიტბოს მთოველი,
იგი მოკვდაო, მაგრამ რა იყო,
წაუქცეველი დაგზვდა ყოველი.

გულცეცხლიანი დარდს ვერ მალავდა
და ტანში მძიმედ გააჟრიალა,
რომ ორივე მუხლი დედის საფლავთან
ვერ მოაყარა ყავარჯნიანმა...

ვახტანგ გოგოლაშვილი

ქუთაისის რკინიგზის № 20 საშულო
სკოლის მოსწავლე

ჩვენს ქვეყანა რადიოს სამშობლოა

რადიოს დიდ ჩვენს ქვეყანაში გამოცხადებულა ყოველწლიურად 7 მაისი. ორმოცდაათობმეტი წლის წინათ — 1895 წლის 7 მაისს პეტერბურგის უნივერსიტეტის ფიზიკოს-ქიმიკოსთა საზოგადოების სხდომაზე ალექსანდრე სტეფანესძე პოპოვმა მოახდინა მის მიერ გაკეთებული, მსოფლიოში პირველი რადიომიმღების დემონსტრაცია. იგი ჯერ მხოლოდ სიგნალებს იძლეოდა, ხოლო ერთ წელზე ნაკლები ხნის შემდეგ პოპოვის მიერ გადაცემული იყო პირველი რადიოგრამა 250 მეტრის მანძილზე — უნივერსიტეტის ერთი შენობიდან მეორეზე, რადიოგრამის მთელი შინაარსი შესდგებოდა ორი სიტყვისაგან: „ჰენრიხ ჰერცი“ (ეს იყო მეცნიერი — აღმომჩენი რადიოტალღებისა, რომელიც საუბრეებად დაიღო რადიოს გამოგონების).

ამ წარმატებული ნაბიჯის შემდეგ, რომელიც მთელ რევოლუციას ახდენდა ტექნიკაში, დიდ შეტენიერსა და გამოგონებელს ა. ს. პოპოვის ერთი წუთით არ შეუწყველებია მუშაობა თავისი გამოგონების შემდგომი გაუმჯობესებისა და სრულყოფისათვის.

1898 წლის ზამთარში კუნძულ ვოგლანდთან წყალქვეშა ქვებზე გაიხზრა ბალტიის ფლოტის ჯავშნოსანში „გენერალ-ადმირალი პრაჰსინი“, ა. ს. პოპოვმა სიხარულით მიიღო წინადადება ჯავშნოსანის გადასარჩენად კუნძულ ვოგლანდსა და ნავსადგურ კოტკას (ფინეთის სანაპირო) შორის რადიოკავშირის მოწყობის შესახებ. მალე ამუშავდა ორი რადიოსადგური — ერთი პოპოვისა, მეორე კი მისი თანაშემწის — რიბკინისა. რადიოკავშირი არ შეწყვეტილა, ვიდრე ჯავშნოსანი არ მოხსნეს ქვებიდან. ამ ხნის განმავლობაში პოპოვის რადიოსადგურებმა გადასცეს და მიიღეს ასობით რადიოგრამები, ეს იყო მსოფლიოში პირველი რადიოხმაზი. იგი განხორციელდა 43 კილომეტრის მანძილზე, ამ თაქტმა პოპოვს საშუალოდ დაუმკვიდრა სახელი და ავტორიტეტი. მისი გენიალური გამოგონება ბრწყინვალედ გამოყენებულ იქნა პრაქტიკაში. აღმირალმა მკარავებმა მშინ

მიულოცა ა. ს. პოპოვს შესანიშნავი მეცნიერული გამარჯვება და კრონშატდის მეზღვეურთა სახელით გულითადი მიძღობა გადაუხადა.

მიუხედავად ამ დიდი წარმატებისა, პოპოვის გამოგონებას არად ავლდებდნენ ჩლუნგი შეფის ბრყივი მოხელეები. მაშინდელმა საზღვაო მინისტრმა უარი უთხრა დიდ მეცნიერს თხოვნაზე — ცდების ჩასატარებლად გაეკათათათსი მანეთი.

შემდგომმა თაობამ დიდად დააფასა დიდი რუსი მეცნიერისა და პატრიოტის ა. ს. პოპოვის ღვაწლი. მისი გენიალური გამოგონება საბჭოთა მეცნიერებმა კიდევ უფრო გაამდიდრეს, გააუმჯობესეს და სრულსყვეს.

საბჭოთა რადიოტექნიკის უდიდესი წარმატებანი დაკავშირებულია ვ. ი. ლენინისა და ი. ბ. სტალინის სახელებთან.

ლენინი ოცნებობდა იმ დროზე, როცა მთელი რუსეთი ერთდროულად მოუხსმენს გაზეთს, რომელსაც მოსკოვში კითხულობენ. დიდი ხანია ეს ოცნება განხორციელებულია. ლენინის ინიციატრვით მოეწყოა ჩვენს ქვეყანაში პირველი რადიოგადაცემითა სადგურები. განვითარების უმაღლეს წერტილს კი საბჭოთა რადიოტექნიკამ და რადიოკავშირმა მიაღწია სტალინური ხუთწლეულების მანძილზე.

ღვის მთელი ჩვენი დიდი სამშობლო უსმენს მოსკოვს. რადიოთი გლახარაკებიან დედაქალაქს შორეული რეისის ზომალღები და ჩადაფრენილი პოპოლეტრები. რადიოს საშუალებით ჰყოლობენ სიბნელებში მთრინავ თვითმფრინავებს და სქელ ნისლში მცურავ გემებს.

უყვართ რადიოსაქმე ჩვენი ქვეყნის ბელნიერ მაყვეებს. ნორჩი რადიომოყვაროლები წარმატებით მუშაობენ და ხელს უწყობენ თავიანთი სოფლებისა და ქალაქების, თავიანთი სკოლების რადიოფიკაციას.

დიდი წინარის ა. ს. პოპოვის მეცნიერობას იყოფილა რადიოს სამშობლო ქვეყნის ბელნიერი ნორჩი თაობა.

ლ. პარლსანიძე

ოთხი სურათი ერთ წელიწადში, ომსა და სხვა სახე ქართველი ქალისა! წმინდა მამად მიიზიდა და დაიპყრო მაყურებელი, მისი სახელი უცნობად გახდა პოპულარული და საყვარელი. მან დაგვანახა ქართველი ქალის გმირული სული, კეთილშობილება და კდემამოსილება ახალგაზრდა მსახიობი ხიზლავა და ყველას თავისი სიწმინდით და გულწრფელობით, რასაც ის ყოველთვის უშუალოებით და დიდი უბრალოებით გამოხატავდა.

ნატო ვაჩნაძეს ეკრანზე მულამ ახასიათებდა შემოქმედებითი თავისებურება. მის მიერ განსახიერებელი თითოეული სახე აქეთილშობილებდა, ამოღებდა აღამიანს და გმირულ მოქმედებისაკენ მოუწოდებდა.

ვინც ცხოვრებაში ახლო იცნობს ნატოს, მან იცის თუ რა მძალი ზნეობრივი თვისებანი ახასიათებენ მას როგორც მსახიობს და აღამიანს: პასუხისმგებლობა თავისი მოვალეობის წინაშე, კოლექტივის გრძნობა, გულსისხიერი დამოკიდებულება ამხანაგებისადმი და გულწრფელი მეგობრობა.

ნატო ვაჩნაძე ინტელიგენტურ ოჯახში დაიბადა. დედა—ნიჭიერი მუსიკოსი იყო. მამა—კავალერიის ოფიცერი, რომლის ბრწყინვალედ დაწყებული სამხედრო კარიერა ადრევე შეწყდა; კავკასიონის ერთ ხეივანის მოპყლა ჩასაფრებულმა ლეგენდარულმა ზეილიმ-ხანმა. კარგ ცხოვრებაში მყოფი ოჯახი ამის შემდეგ გაძირგებაში ჩაიარდა. თითონ პატარა ნატო იძულებული გახდა კოლონიების ქარხანაში წასულიყო უბრალო მუშად. მან ცხოვრების მძიმე სკოლა გაიარა. მაგრამ საბოლოოდ ყველა განვილიომა გასაჭირმა სარგებლობაც მოუტანა: ნატომ ახლო გაიკინო მშრომელი ხალხის ცხოვრება. შიითვისა მისი საოკეთესო მხარეები. რაც შიმშილში მყოფი შთაბრუნებას აძლევდა მსახიობს შეიშოქმედებაში.

ნატო ვაჩნაძე, როგორც მსახიობი ოა მოქალაქე. თიდი სტალინის ეპოქაში ათიზარდა. ის სავსებით ამ დროს ეკუთვნის. პარტიისა და ხელოვნულობის ზარონჯამ გამოიყენა ის დიდ გზაზე და მის ნიქს თართო სარბიელი მისცა.

ნატომ პაკიონანდა უბასუხა ხალხის სიყვარულს.—მან ბეგრე რამე გააკეთა მშობლიური კინო-ხელოვნების განმტკიცებისათვის და კიდევ ბევრს უნდა მოელოდეთ მისგან.

საგო კლიაშვილი

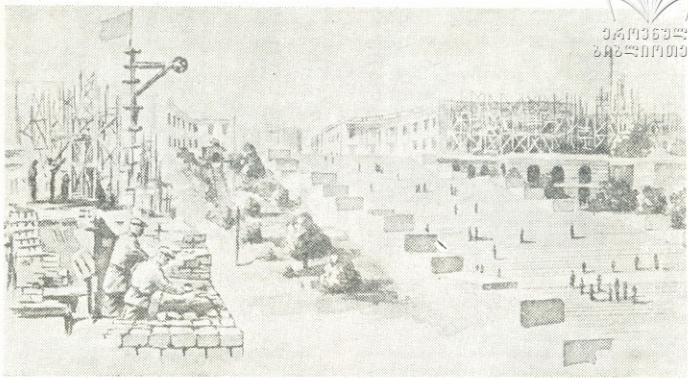
ხალხის საყვარელი მსახიობი

25 წლის მოღვაწეობის გამო

ნატო ვაჩნაძის სახელი სამუდამოდ დაკავშირებულია საბჭოთა კავშირის და კერძოდ ქართველთა კინო-ხელოვნების ისტორიასთან, მის დასაწყისთან და განვითარებასთან.

ჯერ კიდევ ძალზე ახალგაზრდა და გამოუცდელი, რომლისთვისაც სრულიად უცნობი იყო ეკრანი და არტისტული ხელოვნების საიდუმლოებანი, მოვიდა ნატო კინოში. მან თან მოიტანა კახეთის სოფლის და გულბრყვილო გოგონას სიწმინდე და მდიდარი სული, რომლის გარეგანი გამოხატულება მისი მშვენიერი და განუმეორებელი სახეა.

პირველ წელიწადშივე, 1923 წელს, თბილისის კინო-წარმოებამ განახორციელა ოთხი სურათის დაღება, რომელშიც ნატო მთავარ როლებს ასრულებდა. ეს სურათები იყო: „ყაჩაღი არსენა“, „მამის მკვლელი“, „სამი სიცოცხლე“ და „ტარიელ მკლავაძე“.

გმირი ქალაქები ღვს

ო რ ე ს ა

ხუთი წლის წინათ, 1944 წლის 10 აპრილს, საბჭოთა არმიის ნაწილებმა მთლიანად გაათავისუფლეს ქალაქი ოდესა გერმანულ-ფაშისტ ავაზაყებისაგან. გმირი ქალაქის განთავისუფლების პირველი დღეებიდან ოდესის მშრომელები შეუდგნენ ომით მიყენებული ჭრილობების მოშუშებას, დანგრეული ქალაქის აღდგენას. ახლა ოდესა თითქმის მთლიანად აღდგენილია. მწყობრში ჩადგნენ და ომამდელ სიმღავერის აკარბენ დანგრეული ქარხნები და ფაბრიკები, სამრეწველო საწარმოები. ომის შემდეგ ოდესას შეემატნენ ახალი საწარმოები—კიროვის სახელობის დაზგათმენებელი და რადიალურ-საბურღო დაზგების ქარხნები.

ავტომაკრებმა ქარხანამ ჯერ კიდევ 1946 წელს დაიწყო პროდუქციის გამოშვება, მწყობრში ჩადგნენ ახლად შექმნილი საწარმოები — ვიტამინისა და წვენი ქარხნები. ოდესის მრავალმა საწარმომ 1948 წელს უკვე გადააჭარბა პროდუქციის გამოშვების ომამდელ დონეს.

ამაყად გამოიყურება ახლა მთლიანად აღდგენილი ოდესის ნავსადგური, სადაც ამწეების რაოდენობა 2,5-ჯერ აღემატება ომამდელს; ნავსადგურის ტვირთბიდა 1940 წლის დონეს 10-ჯერ სჭარბობს. ნავსადგურის უმნიშვნელოვანესი ჰიდროტექნიკური ნაგებობა — ტალღამსხლეტი, რომელიც თა-

ვის დროზე 8 წლის განმავლობაში შენდებოდა, ოდესელთა გმირული, თავდადებული შრომით 5 თვეში იქნა აღდგენილი. ნავსადგურმა უკვე დიდი ხანია გადააჭარბა ტვირთბრუნვის ომამდელ დონეს.

გადაეცა ექსპლოატაციაში ქალაქ ოდესის ავტომატური სატელეფონო სადგური. მთლიანად აღდგენილია ოდესის სარკინოზო კვანძი. ომისშემდგომ წლებში აღდგენილია 300-მდე მარტო სახელმწიფო მნიშვნელობის სამრეწველო საწარმო. მთლიანად აღდგენილია ქალაქის ტრანსპორტი, ამუშავდა ტროლეიბუსის ხაზი. საექსპლოატაციოდ გადაეცა დანგრეული საცხოვრებელი ბინების 70 პროცენტი, აღდგენილია კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ომამდელი ქსელი. ოდესაში 17 უმაღლესი სასწავლებელი და 32 ტექნიკუმი, რომლებშიც 30 ათასი სტუდენტი სწავლობს.

აღდგენილია ისტორიული და მხარეთმცოდნეობის მუზეუმები. გაიხსნა „დიდი სამამულო ომის წლებში ოდესის გმირული დაცვის მუზეუმი“.

დიდი პერსპექტივებია გადაშლილი გმირი ქალაქის წინაშე ომისშემდგომ სტალინურ ხუთწლეულში. ოდესის მრეწველობა ხუთწლეულის ბოლოს ორჯერ მეტ პროდუქციას გამოშვებს ომამდელთან შედარებით. ოქტომ-

ზრის რევოლუციის სახელობის ქარხანა წე-
ლიწადში ჩვენი სოფლის მეურნეობას ათეულ
ათასზე მეტ ტრაქტორის გუთანს მისცემს.
ქარხანა „კრასნაია გვარდიას“ სიმძლავრე
ოთხჯერ გადააჭარბებს ომამდელს, ახლერ
მარტის სახელობის ქარხანისა — 2,5-ჯერ.
მწებობაში შვეა ოდესის თბილექტროცენტ-
რალი. ოდესის ნავსადგურის ტვირთბრუნვა
გაორჯევდება. დაგეგმილია ოდესის ახალი
სადგურის მშენებლობა.

მშენიერი და წარმატვი იქნება ოდესა
ხელსუღედის ბოლოს, მაგრამ კიდევ უფრო
უკეთეს სახეს მიიღებს იგი 15-20 წლის შემ-
დეგ, ახალი ოდესის გენერალური გეგმის
პროექტით ქალაქის ცენტრი მოთავსდება
რკინიგზის სადგურისა და კულთიკოვის ველის
მთავარი მოედნის გასწვრივ.

გენერალური გეგმის მიხედვით ქალაქის
გამწებების მთავარ ღერძს სამხრეთ-დასავლეთ-
ში წარმოადგენს. კულოვოის ველიდან ოტ-
რადის მიმართულებით, ზღვის სანაპიროსკენ
მოწყობა მთავარი ხეივანი. ზღვის მთელი
სანაპირო ლახერონიდან არკადიამდე უმშვე-
ნიერეს ბალ-პარკად იქცევა. გათვალისწინე-
ბულია აიგოს გრანდიოზული ხიდი, რომელიც
შეაერთებს დერიბასისა და კანატიეს ქუჩებს.
დიდი რეკონსტრუქცია მოელის სასადგურს ნავ-
სადგურს, რომელთანაც კავშირი უზრუნველ-
ყოფილი იქნება ულიანდგო მიმოსვლით.

ოდესა, რომელიც ისედაც განთქმულია თა-
ვისი ხეივანებით, პარკებით, მთლიანად მწვა-
ნე სამოსელით მოირთვება. სარკინიგზო სად-
გური აიგება სამხრეთ-დასავლეთ რაიონში,
ამჟამად არსებული სადგურიდან 1,2 კილო-
მეტრის დაშორებით.

ქალაქის რეკონსტრუქცია ისეა გათვალის-
წინებული, რომ მთლიანად დაკული იქნეს
ისტორიული ძეგლები. ოდესაში ახლა ვერ
შეხვდებით ადამიანს, რომელიც არ სუნთქავ-
დეს თავისი მშობლიური ქალაქის აყვავების
ოცნებით, რაც დღითი დღე სინამდვილედ
იქცევა. გმირი ქალაქის მშრომელები ძალასა
და ენერგიას არ ზოგავენ ამისათვის. ოდესის

განახლების საქმეში მთელ მშრომელებთან
ერთად მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა
ახალგაზრდობას, კომკავშირელებს, კომკავშირელებს
საბჭოთა მთავრობამ საკავშირო აღკვეთა
წლისათვის დაკავშირებით კომკავშირის
ოდესის საქალაქო ორგანიზაცია დიდი სამა-
მულო ომის წლებში გმირობისა და სოცია-
ლისტურ მშენებლობაში აქტიური მონაწი-
ლეობითაათვის დაჯილდოვა წითელი დრო-
შის ორდენით. ახლა გმირი ქალაქის კომკავ-
შირული ორგანიზაციის წითელ დროშაზე
მთავრობის ძალაოა ჯილდოს — წითელი
დროშის ორდენის გამოსახულებაა.

კომკავშირის ოდესის საქალაქო ორგანიზა-
ციამ დიდი სამამულო ომის წლებში ცხად-
ჰყო, რომ იგი პარტიული ორგანიზაციის
ერთგული თანაშემწეა. გმირი ქალაქის ცხოვ-
რებაში არ არსებობს ისეთი უბანი, სადაც
კომკავშირელები აქტიურ მონაწილეობას არ
ღებულანდებენ.

კომკავშირელთა უანგარო სიყვარული და
ერთგულება მშობლიური ქალაქისადმი, სა-
ნაშობლოსადმი განსაკუთრებული სიძლიერით
გამოვლინდა ოდესის გმირული დაცვის
დღეებში.

ოდესის კომკავშირელები, ახალგაზრდები
თავდადებით შრომობენ, დღითი დღე ამრავ-
ლებენ მშობლიური ქალაქის დიდებას.

მთელ ჩვენს სამშობლოსთან ერთად მშვი-
დად ცხოვრობს და გმირულად შრომობს ომ-
გადახდილი ოდესა—გმირი ქალაქი.

გმირი ქალაქი,—ასე უწოდა ოდესას დიდ-
მა სტალინმა. მშრომელები, ახალგაზრდობა
ამაყობენ მშობლიური ქალაქით, ამაყობენ
საბჭოთა კავშირის იმ 80 გმირით, რომლებიც
დედასამშობლოს მისცა ოდესამ. კომკავში-
რელები, ახალგაზრდები ყოველდღიური
თავდადებული შრომითი ცდილობენ გაამა-
რთონ ეს სახელწოდება, შრომის ფრონტზე
განამტკიცონ ბრძოლის ფრონტზე მოპოებუ-
ლი ტრადიციები.

ნიკოლოზ ჯაში

ხაფანგი

გიორგი შაგვარაშვილი

მოთხრობა

ამ რამდენიმე დღის წინათ მამამ პატარა ლეოს ფოტოაპარატი მოუტანა და დიმილით უთხრა:

— აჰა, შვილო, მიიღე ჩემგან საჩუქრად კარგი სწავლისათვის!

ლეოს დიდიხნის ნატვრა შეუსრულდა. სიხარულით ცას ეწია. მამის რჩევით ჯერ აპარატის ყუთში ჩადებული პატარა წიგნაკი გადაფურცლა და სურათის გადაღების წესების შესწავლას შეუდგა.

ლეო დაკვირებული და მუყაითი ყმაწვილი იყო. აპარატის მოწყობილობას ადვილად გაეცნო და მალე სურათების გადაღებაც დაიწყო.

პირველად პატარა თინას გადაუღო სურათი, ხელში უზარმაზარი თოჯინა დააჭერინა. საღამოს ლეომ ოთახი ჩააბნელა და ნეგატივების გამოძეგვას შეუდგა. შშობლები ბავშვებთან ერთად პირველი სურათების დანახვას მღელვარებით მოელოდნენ. სურათები მართლაც კარგი გამოვიდა.

მეორე დღით ლეომ მეზობლის ბავშვებს ჩამოურბინა და თავისი ნამუშევარი აჩვენა. სურათები ყველას მოეწონა. მხოლოდ ნიკა იღვა მოღუშული და ნაწყენი კილოთი ამბობდა:

— გადაღება არა გცოდნია... სურათები ბუნდოვანია...

— არა უშავს, შემდეგ უკეთ გადავიღებ... ეს ხომ პირველი სურათები.

ნიკა გაბუტულივით იღვა და თავისთვის რაღაცას ბუზღუნებდა.

საქმე ის არის, რომ ამ სამი თვის წინათ ნიკასაც უყვიდეს აპარატი. მაგრამ იგი უგულოდ ეკიდებოდა მას, აპარატი ისე გააფუჭა, რომ სურათების გადაღებაც კი ვერ შეისწავლა.

— ახლა ჩვენ გადაგვიღე სურათი. აგერ, იქ, თოვლის კაცთან — წამოიძახეს ბავშვებმა.

— ახალავე გადავიღებთ. — ხალსიანად თქვა ლეომ და შინიდან აპარატი გამოარბენინა.

ბავშვები თოვლით მოფენილ ქუჩაში გავიდნენ. მართლაც, ამ დღით, ბიჭებს უზარმაზარი თოვლის კაცი გაეკეთებინათ. ლეომ ბიჭები თოვლის კაცთან დააყენა და მანძილი თვალთ გამოზომა.

— ნიკა, თავი მალა ასწიე, თორემ ცუდად გამოხვალ... კოტე, შენ ცოტა აქეთ მოიპოი! — იძლიოდა განკარგულებას პატარა ფოტოგრაფი. მეჩერ გააფრთხილა ბავშვები მოემზადეთო და სურათი გადააღო.

— ვნახოთ რა გამოვა... კარგი სურათები შენ კი არა, მე არ გამომიდოდა... — ბუზღუნებდა ნიკა.

ბიჭებმა ახლა გუნდობა დაიწყეს. ლეომ აპარატს ხუფი დახურა და შინისაკენ გასწია.

ეზოს კარს რომ მიუახლოვდა, მოულოდნელად მის თავზე რაღაცამ მიმძვინვარა გაიშხულია. სანამ ქუჩისაკენ მობრუნდებოდა, მხული მეროეთაც გაისმა. ხელში რაღაც მიმძვინვარდა, აპარატი გაუფარდა და ყინულზე დაეცა. გაისმა მტკრევისა და წკრიალის ხმა.

სანამ აპარატის ასაღებად დაიხრებოდა, თოვლისკაცისაკენ გაიხედა. ბიჭები გუნდობაში იყვნენ გართული, მას ყურადღებასაც არ აქცევდნენ. ახლა მეორე მხარეს გაიხედა და ქუჩის ბოლოს ვიღაც ბიჭს მოჰკრა თვალი, რომელიც მოსახვევისაკენ ქუდმოგულეილი გარბოდა. ბიჭი სწრაფად მოუფარა

მონახვევს, მაგრამ ლეომ მაინც იცნო თმახუ-
ქუქა, ოღნავ წელში მოხრილი ნიკა.

„საძაგელი... ნიკა ყოფილა, იმან მეს-
როლა გუნდა, აპარატი დამიმტკრია“.

— გაიფიქრა გულდაწყვეტილმა ლეომ,
აპარატი აიღო და ეხოსაყენ წავი-
და. „რას მტყვევის ძამა, რამდენიმე
დღეა, რაც მიყდა და აი... ის ხომ არ დაი-
ჯერებდა, რომ ნიკამ გამიტყბა...“

თვალტრემლიანი ლეო შინ შევიდა, აპარა-
ტი მავიდახე დადო და ხმამალა აქვითინდა.
— რა მიხდა, რა გატრეხეს? — შეეკითხა
საწერ მავიდასთან მჯღღში ძამა.

ამასობაში დედაც შემოვიდა. იგი ლეოს
მიუახლოვდა და ტირილის მიხეზი გამოჰ-
კითხა.

— ნიკამ აპარატი დამიმტკრია... — აწ-
ლუქუნდა ლეო.

— ნიკამ?... თუ შენ გატეხე?... ასე უნდა
ნაჩუქარის მოვლა? — მკაცრად ჰკითხა მამამ.

— არა, მამა, არა... გუნდა მომხვდა და
აპარატი ხელიდან გამივარდა.

— ნამდვილად იმან გეგროლა?...
— ჩემი თვალით, ჩემი თვალით დავინახე.
შინისკენ გარბოდა. — მოუმატა ტირილს
ლეომ.

მამამ აპარატი აიღო, დაათვალიერა, თავი
გადააქნია და მტრად ლეოს მიმართა:
— გატეხილს, შვილო, აღარაფერი ეშვე-
ლება. დამშვიდდი... სადილობის შემდეგ ნი-
კას დედასთან მივალთ და ყველაფერს გამო-
ვარკვევთ!

სადილობის შემდეგ ლეო და მამამისი ნი-
კას ოჯახს ეწვივნენ.

კარი თეთონ ნიკამ გაუღო. არასასიამო-
ნო სტუმრების დანახვისთანავე შეკრთა და
უკან დაიხია.

— დედა შინ არის? — შეეკითხა მასპინ-
ძელს ლეოს მამა.

— არა... — ხმის კანკალით სთქვა ნიკამ
და უმაღლეს ენაზე კბინა, რადგან ამ დროს
მეორე ოთახიდან ქალის ხმა გაისმა.

— ვინ არის?
— ჩვენ ვართ, მეზობლები, — გაეპასუხა
ლეოს მამა და ნიკას მკაცრად გადახედა.

— მობრძანდით, მობრძანდით...
მამა-შვილი ოთახში შევიდნენ.

ნიკას დედა ძალიან შეაშუხა მომხდარმა
ამბავმა. ნიკა ჯიუტობდა და არა ტყდებოდა:
მე დღეს ქუჩაში სრულებითაც არა ვყოფილ-
ვარო, ვაკვეთილებს ვსწავლობდი, ლეო
ციოლა მუამბესო.

— შენ, ყმაწვილო, ტყუილები გცოდ-
ნია... აი, უწლანაც მონიღომე ჩვენი მოტყუე-
ბა, დედა შინ არ არისო!

— მეგონა ეხოში იყო... — ახლ სულსა
ნიკა.

— საძაგელო... მაცალი! — არჩენს
დედამ შვილი.

— მაგრამ, იცოდე, ტყუილს მოკლე ფეხე-
ბი აქვს! — დაუმატა ლეოს მამამ და თავი
სინახულით გაიქნია.

— თუ ახლავე არ დატუშვით, უარეს
ნებაში... ახლა კი მშვიდობით!

— თოვლის გუნდა მე არ მისვრია, არა...
დღეს ქუჩაში არა ვყოფილვარ-მეთქი! —
კვლავ ჯიუტად იმეორებდა ნიკა.

უცებ ლეოს მოულოდნელმა აზრმა გაუ-
ელვა, გაიღიმა, ხელი ხელს შემოჰკრა და მამა-
ს გაბედულად უთხრა:

— მამა, მე დავამტკიცებ, რომ ნიკა
დღეს გარეთ იყო.

— როგორ, შვილო?... ახლა მთელ ქუჩას
ნუ შემომბატარებ... საცმარისია...

— მე დაუშვამტკიცებ... ენახოთ თუ არ მოიხ-
დის ბოდიშს.

შინ რომ დაბრუნდნენ, ლეომ აპარატი
ხელში აიღო, მამას მიუტანა და ჰკითხა:

— მამა, დღეს გადაღებული სურათის ნე-
გატივი ხომ არ გაფუძვდებოდა?
— ენახოთ, აბა!

მამამ, აპარატი ყურადღებით დაათვალიე-
რა.

— ხედავ, აპარატში შუქი არ შესულა.
ნეგატივი გადარჩენილია.

— მამოკარგი, — წამოიძახა ლეომ აღტა-
ცებით. ოთახი ჩააბნელა და ნეგატივის გა-
მოძლავნებას შეუდგა.

მამა გაფაციცებით ადევნებდა თვალყურს
შვილს და სურათის გამოძლავნებაში ენმა-
რებოდა.

ოთახი გააშუქეს და სურათი ელექტრონის
ლაშფასთან მიიტანეს. სურათი ჯერ ლეომ
გასინჯა და ოთახში ხტუნვა დაიწყო.

— აი, ხომ ვამბობდი, დაუშვამტკიცებ-
მეთქი, აი, დღეს თუ არ ყოფილა ის მატყუარა
ქუჩაში... აბა, ნახე, — აღფრთოვანებით,
ხტუნვა-ხტუნვით მიუტანა ლეომ ახალი სურ-
ათი მამას.

მამამ სურათს დახედა. თოვლის კაცთან
მდგომ ბავშვებში სახემოლუშული ნიკა იც-
ნო, სიამოვნებით გაიღიმა და თქვა:

— მატყუარა მართლაც ხაფანგშია გაბმუ-
ლი... მე ხომ ვუთხარი, ტყუილს მოკლე ფე-
ხები აქვს-მეთქი!

— ახლა ხომ მოიხდის ბოდიშს, ის საძა-
გელი. ხომ დაისჯება, ის ცრუპენტელა,
ისა?! — არ ცხრებოდა გახარებული ლეო.

— უნდა დაისაჯოს, უსათუოდ, სასტიკად
უნდა დაისაჯოს! — კვერს უკრავდა მამა და
შვილს სიყვარულით დასცქეროდა.

1. კუხიანი

ნაბ ვ. ბელეცკაისი

სადაც, კვეყნის გარეშე,
 ოცდამეცხრე მხარეში
 იყო მეფე დადონი —
 გულზეიადი ბატონი.
 სიყრმიდანვე მეზობლებს
 უოხრებდა მთელ სოფლებს,
 სიბერის კარს მისულმა
 დასვენება ისურვა,
 ხმლის ქარქაშში ჩაგება...
 მაგრამ ვაწყურა განგება:
 მეზობლები აპხედრდნენ,
 თავს ესხპოდნენ, გაბელდნენ,
 და რომ მხარე დაეცვა,
 რომ მტრის ცეცხლს არ დაეწვა,
 აყენებდა საზღვარზე
 ჯარებს მრავალ ათასებს.
 თუმც სარდლები არ თვლენდნენ,
 მაგრამ თავს ვერ ართმევდნენ;
 ხმელეთით რომ ელოდნენ,
 მტრები ზღვიდან უვლიდნენ;
 აქ რომ ყლელტდნენ საზოზღართ,
 იქ ჩნდებოდნენ. — ბრაზისგან
 ხან სტიროდა დადონი,
 ხან ვერც სთვლემდა ბატონი.
 ამგვარ ქირში მშველელად
 ბრძენს მოუხმო მრჩეველად.
 ჰგზავნის შათირთ, მზმობელთა,
 ბრძენიც გაჩნდა მფლობელთან;
 მეფეს ქირის წამალი
 მისცა ოქროს მამალი.

უთხრა: — დასვი მარგილზე,
 სადმე მუყდრო ადგილზე;
 გაუფრთხილი ჩემს მამალს
 უდარაჯებს შენს მამულს;
 ირგვლივ თუა მშვიდობა,
 ჩასთვლემს, არც მოშივდება,
 მაგრამ თუ მეზობელი
 აღსდგა, ომი მოგვიის,
 ან სხვა მოდის ვერაგი,
 გელის რამ ფათერაკი,
 მაშინ ჩემი ფრინველი
 დასჭექს ხმით საკვირველით,
 იქით შემობრუნდება,
 სადაც მტერი გროვდება.
 მეფემ ბრძენი დატვირთა,
 ოქროს მთებიც დაჰპირდა;
 — შენ მადლობა ურიცხვი
 ასეთ სამსახურისთვის.
 მე გაბრძობი: სურვილი
 შეგისრულო პირველი.
 ზის მამალი, ამ ხნიდან
 საზღვრებს ზევრავს მალიდან,
 თუ კი საკრთხე იწყება,
 თითქოს გაეღვიძება,
 გაჰკრავს, შემობრუნდება,
 სადაც მტერი გროვდება
 და გაჰკვილებს მაშინვე:
 „მეფემ, ნურა გაშინებს“.
 და შესწყვიტა თავდასხმა
 მტერმა ასი ათასმა.

6292

ისე დაჰკრა დაღონმა—
დიდმა მეფე ბატონმა.
წელი წელს სცვლის მალ-მალე
ზის, არ შფოთავს მამალი;
მაგრამ ერთ დღეს ბატონი
გააღვიძეს დაღონი:
— მეფე, დადგა ავდარი,—
გაიძახის სარდალი.—
— აღ დეჰ, მეფე, მამაო.
— ხომ არ მოხდა რამაო?—
ამბობს მეფე ამდგარი.
— რა სთქვით, რისი ავდარი?
— ჰყვიის ჩვენი ფრინველი,—
ეტყვის მაცნე პირველი,
— შიშობს ხალხი მრავალი.
მეფემ ნახა მამალი—
ხტის ფრინველი. გაჰყვირის,
აღმოსავლეთს გაჰყურებს.
მეფე ბრძანებს: „საჩქაროდ
ცხენზე, ჩემო ლაშქარო“.
და ჯარს ჰგზავნის დანდობით
უფროსი ძის სარდლობით.
აი, რვა დღე ჩარიგდა,
ცნობა არ ჩანს ჯარიდან,
გაიმარჯვა... დამარცხდა...
შვილი არ სწერს მამასა.
ისევე ჰყვირის მამალი...
მეფე ახალ ამალით
ჰგზავნის უმცროსს ამხელად
უფროს შვილის სახსენლად.
კვლავ დაჩუმიდა მამალი,
მაგრამ ცნობაც არ არი.
რვა დღე ისევე გავიდა,
ისევე ჯარი ახალი...
ჯარს გაუძღვა დიდონი,
თვითონ მეფე ბატონი.
მიდიან და მიდიან,
გზა გრძელი და დიდია.
ავერ რვა დღეც ჩარიგდა,
მთას მიადგა ჯარითა,
მთაზე არ ჩანს არავინ,
დგას ატლასის კარავი,
კარვის ირგვლივ ჩაკვდარი
ჰყრია ძმათა ლაშქარი,
ერთიც არ დგას იმათვან.
მეფე კარავს მიადგა,
და რას ჰხედავს დაღონი:

დახოცილნი, მარტონი
წვანან მისი ვაეები,
ერთ-უროთისთვის დაშნები
დაუციათ მეკრძღედა
და ცხენები ველზედა,
უპატრონო ცხენები
ქრიაან შეუსვენებლევ.
მეფე ჰგოდებს:— შევიღებო,
ოხრად დახოცილებო,
შეეარდნებო, მამაცნო,
ვევლები თქვენი მამაცო.
და კარავთან დამდგარი
აქვითინდა ლაშქარი,
ისვის ხმა შემზარავი;
მაგრამ უცებ კარავი
გაიხსნა და ქალწული,
შამახელი ასული
მეფეს შეხვდა, დიადი,
ბრწყინავს ვით განთიადი.
მეფე, მიაი მხილველი —
მზის წინ ლამის ფრინველი—
შესდგა გულმორჩილებით,
დაავიწყდა შვილები.
ქალი ნეფის წინაშე
დგას ლიმილის ბრწყინვაში,
მერე მეფე ალერსით
შეიყვანა კარავში;
მოუსვენა ზრუნვითა,

ფარჩა-აბრეშუმითა.
შემდეგ უცხო ასულით
მეფე თავბრუდასხმული
მთელი კვირა ბატონი
ნადიმობდა დადონი.

ბოლოს დაჰკრა ნალარა,
მეფემ ჯარი აჰყარა
და ჰა, თავბრუდასხმული
შინ დაბრუნდა ასულით.
საესე იყო ქალაქი
მათზე ათას არაკით.
მეფეს, როგორც ღრეობა,
შეხვდა მოსახლეობა.
ხალხს უღიმის დადონი,
უცებ ჰხედავს ბატონი,
მოდის გაფითრებული,
სულ მთლად გათეთრებული,
ბრძენი მისი ძმობილი;
ესალმება მფლობელი,
ეტყვის:—მამავ, ბრძენ-სულო,
მთხოვე რაცა გესურვოს.
ბრძენი ეტყვის:—ბატონო,
მო, გაესწორდეთ, ბატონო,
გახსოვს? საქმის, ბრძენულისთვის,
ჩემი სამსახურისთვის
შენ დამპირდი: სურვილი
შემისრულო პირველი.
ჰა, გთხოვ მომცე ასული,
შამახელი ქალწული.
რეტდასხმული ამითა
მეფე ამბობს:—რა მითხარ,
რა სიტყვა სთქვი წყეული,
აღბათ ხარ შერყეული,
ხარ ეშმაკის შეგირდი...
მე, სწორია, შეგპირდი,
მაგრამ ქვეყნად რაც არი,
ყველაფერს აქვს საზღვარი.
ვინც ვარ, გავეგონება,
თუ გსურს მთხოვე ქონება,
ან წოდება მთავრისა,
ცხენი მეფის თავლისა,
მხოლოდ ნუ მთხოვ ამ ასულს.
— არა, სხვა რამ არა მსურს.
გთხოვ მაჩუქო ასული,
შამახელი ქალწული.
მეფე ამბობს:—გახსოვდეს,
არა, ეგ არასოდეს.

მითქვამს მაგ ხმის გაკმენდა,
გამეცალე აქედან.
სიტყვის შემობრუნება
მეფემ აღარ ინება,
კვერთხი დაჰკრა კეტივით,
მოჰკლა ბრძენი კეთილი.
შედრკა დედაქალაქი,
აჩოჩქოლდა,—ქალი კი
გულიანად ხარხარებს,
თითქოს ცოდვა ახარებს.
მკვლელს თუმცე გაჰკრა წუხილმა,
მაინც ქალს გაუღიმა
და ქალაქში შევიდა;
მაგრამ უცებ რხევითა
მარგილიდან ფრთამალი
ძირს დაეშვა მამალი,
ფრთა გაშალა ეტლისკენ,
გაიქანა მეფისკენ,
ნისკარტი ჰკრა კეუვაში
და შესცურდა ზეცაში.
ძირს დაეცა დადონი,
მოკვდა მეფე ბატონი,—
ქალიც გაჰრა მაშინვე
როგორც უჩინმაჩინი.
აქ სულ ცრუა რაც არის,
ბევრს კი ქუთას ასწავლის.
თარგმნა ირაკლი აბაშიძემ

მთხრობა

ერთი ქვრახეწვიანი ძროხა გვყავს. მთელი ჩვენი ოჯახი მას ლამაზს ეძახის. მამაჩემმა მითხრა: — შენ რომ დაიბდე, იმ წელს ვიყიდე ლამაზად.

მართლაც ლამაზია ჩვენი ლამაზი.. განსაკუთრებით მამინ, როცა მის ყურადღებას მიიპყრობ. ის გიციქვრის დიდრონი, ქკვიანი თვალებით, ყურებაცქვეტილი. რამდენჯერ ჩამოვიდეძვიარ კისერზე და დამიკოცნია მისი ფართო შუბლი...

უფროსმა დამ მერიმ ლამაზა მე დამითმო, თვითონ კი ახალი დაბადებული ხბო დაისაკუთრა.

ღედასავით ლამაზი იყო პატარა ფუჩინა. ფართო თაფლისფერი თვალეზი ჰქონდა, შუბლის ორივე მხარეს — სწორედ სარქვე ადგოლას კი ორი ქოჩორი. წინა ფეხებზე ჩლიქეწს ზემოთ ორი თეთრი ზოლი შემოჰკეროდა. სუფთა, ჩვილი ბალანი ისე უხდებოდა, ისე, რომ მერის ვიზოვე ლამაზა უკან მიეღო და ჩემთვის დაეთმო პატარა ფუჩინა, რომელსაც დაბადების დღესვე ჰრეღა 'შევიარქვით. მაგრამ მერიმ როდი შემისრულა თხოვნა.

მლოერ ცელქი იყო ჩვენი ჰრეღა. სულ დარბოდა, კუნტრუშობდა. ხანდახან ისეთ სიმალღეზე შეიქნეღა უკანა ორ ფეხს, რომ წინა ფეხზე ყირამალა გაიერება უქირღა და წაიჩოქებღა ხოლმე. ღამით ძილის დროსაც არ ისვენებღა ჰრეღა: ან კული უნდა ექნია, ან ყურები. ბევერ ხანს ევერ ჩერდებოდა და-

წოლილი. ჩქარა-ჩქარა წამოდებოდა და შუბლით ღედას უხმობდა.

მხრუნველობას არ ვაკლებდით ჰრეღას. დილით ღედა რომ ბოსელი ჩავიდოდა, მე და მერიც თან ჩავყვებოდი. ჰრეღამ უქვე იცოდა რასთვის ჩადიდოდა ხოლმე ღედა. რგი სინარულით წამოხტებოდა, ერთი ლახათიანად გაიზზორებღა და ისეთ ზმულის გააბამდა ხოლმე, რომ შემფოთებული ლამაზა მთელი სხეულით მისკენ მოტრიალდებოდა, ყურებს დაცქვეტღა და ფართო თვალებით მვიღს დაუწყებღა ცქერას.

ასე ეზარდეთ ჰრეღა ერთი თვე. მარტის ერთ სუსხიან დიღას მამა დღო-ნებული შემოვიღა ოთახში. ხეღეზი მიღად სისხლით ჰქონდა შესვილი.

— რა შეგემთხვა, ადამიანი?! — შეეკითხა შემქრათალი ღედათივი.

— მაძილო, რათა გავქეს სისხლიანი ხეღეზი? — შეეკითხეთ ჩვეიც და სანამ პასუხს მივიღეღდით, ძია გიორგის ხმა შემოგვეხმა ეზოღან:

— მერიკო, ჩამოიტანე სარდაღის გასადეზი!

წამსვე აივანზე გავჩნდით და ეზოს რომ გადავხედეთ, საშინელი სურათი დავინახეთ: კიბესთან ყელგამოღადრული ევღო ჩვენი საყვარელი ჰრეღა.

გული დავეთუთქა ამ სანახაობამ. მერიმ ხნამაღლა ტრიილი მორთო, მეც გული ამომიჯღა.

მამამ გვიამბო: მეზობლის ძროხები ზუგუშო ასულიყვანენ. კუნტრუშ-კუნტრუშით ჩვენი ჭრელაც მათ გამოსდევნებოდა. ის ტყე დაბლა დიდი ხეები თავდება. ამ ხევში თურმე შშიერი მგელი დაძრწოდა. მგელს ხბოს მღვინე სტყვოდა, გამოსდევნებოდა. თურმე იმდენი ატარა მგელმა, სანამ ხევის პირამდე მიიყვანდა. აქ კი ჭრელს ყელში მაგარი ჩასო თავისი გააღამაებული კბილები. ვანწირული ხბო, წმინთ გამოქცეოდა ამ ვანსაცდელს და ძლიერი ნახტომით ხევში გადაშვებულა, მაგრამ მგელიც უმალ თან გადაჰყოლია. ეს დენახა ბიძია გიორგის ნაგახს და მსწრაფლ მივარდნილა მგელს, რათა მისი უმწეო მსხვერპლი ეხსნა.

მაგრამ არა, მგელმა თავს გაქცევით უშველა. ჩვენ კი ყელგამოღარდული ჭრელა შეგვჩრა ხელში...

ფართოდ გაეხილა ჭრელას თვალები. გაგულეჯილი ვანიდან ისევ სდიოდა ისისლი. მას სიცოცხლის ნიშანწყალი ალარ ეტყობოდა.

— მოიცა, ნუ სტირით! ჩვენი ლამაზა კიდევ ბევრს მოგვცემს ასეთ ჭრელას. — გვახეხებდა მამამ.

ჯერ კარგად არც კი იყო მოსაღამოვებული, რომ ძროხის გულშიშვარაგმა ზმოიობა შეგვკარბო. ხმაზე ვიცანით ჩვენი ლამაზა. თვალწინ წარმოშიდა ვანებეირაბული ჭრელა, მოუსვენარი დაიწებით რომ სწოვდა თავისი დღის ძუძუებს და ამით კმაყოფილი ლამაზა იწით რომ ლოკავდა. მზრუნველობით რომ დახმუოდა ჯერ ფეხნოუმეგრებელ ჭრელას.

ზღაოდა ლამაზა და რქებით სთხრიდა იმ ადგილს, სადაც დილით ყელგამოღარდული ჭრელა იგდო. მამანემს თომცა მთლიანად აეფიხა ისისლი, ძროხას მაინც მივგრო შეილის ნასისხლარისათვის. ასე გამწარებული, აღშოთებული და გაგიჟებული არასოდეს არ მინახა ჩვენი ლამაზა.

იმ დღიდან მოიწყინა ლამაზამ, უხალისოდ სჰამდა და უხალისოდ სჰამდა. ხშირად ბოსლიდან გამოსვლაც კი ეხარებოდა. ჩვენ გვეგონა, რომ ძროხის ეს უხალისობა და გლოვა კამდენიმე დღეში გაივლიდა. მაგრამ მოგტყაოვით: გაელომა თემაც ვერ შესცვალა ლამაზას მწუხარე ხასიათი.

მაგრამ ერთხელ, აპრილის ერთ მშვიდნიერ დილას, დეიამ ბოსლიდან რომ გამოღუშვა ლამაზა, მან ისითივე მხიარული ბღაილით შიშორბინდა ჩვენი ეზო. როგორც წინათ, ჰრელას სიცოცხლის დღებში იცოდა ხოლმე. ალბათ შვილი გადაიგლოვა-მითქი ვიფიქრებ. — იმ დღიდან ლამაზა მერ რძესაც ვეად-

ღედა. მაღიანდაც სჰამდა. მის გამოხედვასაც ეველი სიცოცხლე და იერი ვეწაუხუნჯავი ბოდა.

იმ დილიდან დედამ ერთი რამ შენიშნა: მიუხედავად იმისა, რომ ლამაზა აღრინდელთან შედარებით ორჯერ მეტ რძეს გვაძლევდა, ყოველ დილით, მოწვეულამდე ძუძუებში მაინც გამოწოვილი ხედებოდა. ეჭვი რომელ ხბოზე უნდა მიგვეტანა? ბოსელში მხოლოდ ბიძია გიორგის თხა იყო თავისი ორი თყნით.

— ალბათ თვითონ იწოვს. — დაასკვნა მამამ.

დავინტერესდი: როგორ უნდა მოიწოვოს ძროხამ თავისი ძუძუ? ეს ფიქრი თავიდან არ მშორდებოდა და გადაუწყვიტე საყუთარი თვალით შენახა ეს სურათი.

ერთხელ, ჯერ კარგად გათენებული არც კი იყო, რომ ჩემად საწოლიდან ავედი, ტანისამოსი გადავიცი და ბოსლის კარებთან გაეჩერდი. მივაყურე. ჩამიწოში არ ისმოდა შიგნიდან. უტბათ შევალე ბოსლის კარები და ოღნაე ბნელ საივარში უცნაური სურათი გათამეშალა: ლამაზა იწვა. ეძინა. მის წინ, წინა ფეხების მუხლებთან ემოკნტულიყო თიანი, თავი ლამაზას მეკრღზე მიყრდნო. ლამაზას კი თავისი გრძელი კისერი ისე მონებრებულად შიშოქობო თიანის კისრისათვის, როგორც ძუძუშეივარა შეილს მიხეტებებს ხოლმე მეკრღზე დედა...

გავიბნაურე გაოცებულმა. ხამურზე გამოთხიზლოდა ლამაზა. თიანმაც თავი წამოჰყო. ძროხა შეიშმუშნა და წამოდგა. წამოდგა თიკანიც და როცა აიჩანე მონახა და ძუძუს წოვა დაიწყო. ლამაზამ დასუნა და მზრუნველობით ლოკვა დაიწყო. წამოხტა მეორე თიკანიც და ლამაზას მოახლოვდა. მაგრამ ძროხამ თიხებით და რქებით იგი ახლოსაც არ მიიკარა.

დეიამ ვეამბე ნახახი, როცა მამამაც ვაივო ეს ამბავი, თქვა:

— ლამაზას უშვილობია თიკანი და ჭრელას სიყვარულიც მასზე ვადაუტანია. ჩვენიოის ცხალი გახდა ლამაზას ხასიათის ცვლილების ნამძვილი მიზეზი.

ბიძია გიორგიმ თიკანი დაგვითმო. თიკანი ავერდიდან არა შორდება ლამაზას და ლამაზაც ისე ზრუნავს თიკანზე, როგორც ზრუნავდა თავის ნამომ ჭრელაზე.

შენება ბეთნოვა

ლენინგორის საშუალო სკოლის მოსწავლე.
ნახ. ირ. ლევაჯის

სულხან-საბა ორბელიანი

დიდი ქართველი მწერალი და სახელმწიფო მოღვაწე სულხან-საბა ორბელიანი დაიბადა 1658 წელს, ტანშიანში. მისი მშობლები დიდგვაროვან და გავლენიან ფეოდალთა წრეს ეკუთვნოდნენ.

მოთავალი მწერლის გონებრივი მომწიფების ხანა ქართლის ცნობილი მეფის გიორგი XI მეფობის წლებს დაემთხვა.

მეფე გიორგი, რომელიც სულხანს მამიდა შეიღალ ეკუთვნოდა, დიდ მხრთველობას იჩენდა ბუნებით ნიჭიერი ყმაწვილის ზნეობრივი და ფიზიკური აღზრდის საქმეში.

ასიანიშნავია, რომ ამ მეფის დავალებით გაუწევია მას დიდი მეცნიერული შრომა და შეუდგენია შთამომავლობისათვის ძვირფასი საუნჯე „ქართული ლექსიკონი“.

გიორგი XI საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის მისწრაფებისათვის სპარსეთის შაჰმა ტახტიდან გადააყენა და მის მაგიერ ქართლის მეფედ გამაჰმადიანებული ერეკლე I (ნაზარ-ალიხანად წოდებული) დანიშნა.

გიორგი XI-ის პოლიტიკურმა მარცხმა და ქართლ-კახეთის მოქონებე ფეოდალთა ურთიერთშორის დაუსრულებელმა ბრძოლამ მძი-

მე დალი დაასვა მწერლის მუშაობისათვის გულს. 1698 წელს, 40 წლის ასაკში დასტოვა საერო ასპარეზი და დავით-გარეჯის მონასტერში შედგა ბერად საბას სახელით.

1703 წელს, სპარსეთის შაჰის ბრძანებით, ქართლის მეფის აჯანყინად (მოადგილედ) ვახტანგ VI დანიშნა.

ვახტანგი, როგორც თავისი ქვეყნის გამკრიახი მმართველი და მხურვალე პატრიოტი, სპარსეთ-ოსმალეთის წინააღმდეგ ბრძოლაში უღიღეს იმედს რუსეთზე ამყარებდა. ცბიერმა შაჰმა მალე განჭურბა ვახტანგის პოლიტიკური ზრახვები და 1712 წელს იგი სპარსეთში გაიწვია.

მაჰმადიანობის მიღებაზე უარისათვის განრისხებულმა შაჰმა ვახტანგი დაატყვევა, ხოლო მის მაგიერ ქართლის ტახტზე ვახტანგისავე ძმა-გამაჰმადიანებული იასე აიყვანა.

ამ მძიმე განსაცდელის ქაშს ვახტანგს თანახლდა მისი აღმზრდელი — სულხან-საბა. ვახტანგისათვის უკანასკნელ იმედს საფრანგეთიდა წარმოადგენდა, რომლის მეფე ლუი მე-14-თან მას ადრევე ჰქონდა გამართული მიწერ-მოწერა.

ამ საპასუხისმგებლო საქმის მოგვარება პატომარმა მეფემ ფარულად მიანდო თავის ბრძენ მრჩეველს საბას. 1713 წელს საბა, კათოლიკე-მისიონერ რიშართან ერთად, საქართველოდან ევროპაში გაემგზავრა. 1714 წელს ქართველი დიპლომატი უკვე ლუი 14-ის კარზეა, როგორც თვითონვე სულხან-საბა მოგითხრობს თავისი ცნობილი დღიურების კრებულში „მოგზაურობა ევროპაში“ ეერსალის სასახლეში იგი პატივისცემით მიუღიათ და ვახტანგის გამომხსნისათვის დახმარებაც აღუთქვამთ.

საფრანგეთიდან საბა იტალიაში გაემგზავრა.

1716 წელს, 3 წლის მოგზაურობის შემდეგ, საბა როგორც იქნა დაბრუნდა სამშობლოში.

სამშუღაროდ ევროპაში მის მოგზაურობას სასოველი შედეგი არ მოჰყოლია. დაუძლეველმა სათრანგეთს არ შეეძლო სპარსეთის საქმეში ჩარეულიყო და, ამგვარად, საბასდამი ლუი მე-14-ის დაპირება დაპირებადვე დარჩა.

1719 წელს ვახტანგ VI სპარსეთის ტყვეობიდან დაბრუნდა.

* * *

მე-18 საუკუნის პირველი ნახევრიდან ჩვენი ქვეყნის ბელი კვლავ უძულმა დატრიოლთა; სპარსეთის ერთგულმა კახეთის მეფემ კონსტანტინემ, ლეკების დახმარებით, ვახტანგი დაამარცხა და თბილისი საშინლად ააოხრა.

ძმთა შორის ამ სისხლისმღვრელ უბედურებას მალე მეორე უბედურებაც დაერთო.

1723 წელს თბილისი ოსმალებმა დაიპყრეს და ვახტანგის ნაშრომ-ნაღვამი ცეცხლსა და მახვილს მისცეს.

1724 წელს ვახტანგი იძულებული შეიქნა, თანამოაზრე ქართველებთან ერთად, რომელთა რიცხვი დაახლოებით 1.400 კაცს შეადგენდა, რუსეთში გადასახლებულიყო. სამშობლოდან გადახვეწილთა შორის ღრმა მოხეცი სულხან-საბა ორბელიანიც იყო.

რუსეთში საბას დიდხანს აღარ უცოცხლია. 1725 წელს იგი გარდაიცვალა მოსკოვის ახლოს სოფ. ვესევიატსკოვში — არჩილ მეფის სასახლეში და დასაფლავებულია იქვე. სამშობლოს მწარე აწყობით გულმოკლული საბა, ღრმად იყო დაჩაგრული, რომ მრავალჭირნახული ქართველი ხალხი ოდესმე თავს დაადგებდა სპარსეთ-ოსმალეთის ბატონობას და რუსეთის დანაშაურობით ეროვნული განახლების გზაზე შედგებოდა.

საბას კალამს ეკუთვნის მსოფლიო ლიტერატურის მშენებელი „სიბრძნე სიცრუისა“ და ქართული ენათმეცნიერებისათვის სწორად მოვარი საუნჯე „ქართული ლექსიკონი“.

იგავ-არაკთა უმრავლესობა ბრძენ მწერალს ცხოვრებაზე ორმა დაკვირვების შიდეგად გაუხარებია. ნაწილი კი ამავე ჟანრის მორალური სიუჟეტების მიხედვით გადაუმუშავებია.

როგორც იგავ-არაკთა კრებულის სათაურად ჩანს, სიცრუიდან, რომელიც უმეტესად ცხოველებსა და ფრინველებს დიალოგიტაა გამოცემული, გონიერმა მკითხველმა რაიმე სიბრძნე უნდა გამოიტანოს.

მე-17-18 საუკუნის მკაცრ პოლიტიკურ ვითარებაში მამხილებელი და გამკიცხავი თქმა მხოლოდ ასეთი ჟანრის ნაწარმოებებით თუ შეიძლება.

ამ შესანიშნავი ძეგლის თითქმის ყველა იგავ-არაკი გაერთიანებულია ერთი ძირითადი მიზნით და უაღრესად დიდხანს აღმზრდელი პირობებით ხასიათს ატარებს. ნაწარმოებების მთავარი მოქმედი პირობი არიან: მეფე ფინეზი, ვეზირი სელრაქი, საჭურისი რუქა, მეფის ვაჟი ჯუმბერი და მისი აღმზრდელი ლეონი. საბა, როგორც გონიერი მოძღვარი, დაუღალავად ქადაგებს შრომის, პატიოსანებისა და სწავლა-განათლების უპირატესობას.

მტაცებლობისა და სიხარბის გაკიცხვის მიუძღვნა საბამ შესანიშნავი იგავ-არაკი „ქორი და იხვი“. ხარბმა ქორამა კაცების დანახვას შეპყრობილი იხვიც გაუშვა და ველარც კავაბს დაეწია.

ბოროტი და უმადური აღამიანი მძლავრი ირონიითა მხილებული ცნობილ იგავ-არაკში „კუ და მორიელი“.

ბოროტი, რომელიც კუმ წყალში დაღრჩობას გადაარჩინა, სასიკვდილოდ იმეტებს კუს და თან ეუბნება: „რა ექნა, ასეთი გვარიანი ვართ, მტერსა და მოყვარეს ყველას უნდა ვეუბნოთ“.

საბას მთელ რიგ იგავ-არაკებში სპარსეთის შაჰები და ოსმალეთის სულთანები წარმოდგენილი არიან, როგორც უაღრესად დესპოტიკ აღამიანები. ცნობილ იგავ-არაკში „უსამართლო შირვან-შაჰ“ მწერალი ასე გვიხატავს სპარსეთის მეფეს: „შირვანს შაჰ იჯდა, ერთი უსამართლო, კაცთა უწყალო და მოხარბი ქვეყანათა. სადაცა მოიღვარი, ანუ გლახა ნახის, წამსვე მოკლის. ახხრდა ყოველი სამეფო მისი“.

აღამიანის ყოველგვარი ბედნიერების სათავედ საბას საუფიქლოანი სწავლა-განათლება მიანიჭა; თავისი ქვეყნის ისტორიის ღრმა ცოდნა აღამიანში აღვიძებს პატრიოტულ შეგნებას და სამშობლოს კეთილდღეობისათვის თავგანწირვის გრძნობას.

„სიბრძნე სიცრუისა“ დაწერილია უბადლო ქართული ენით და თავისი აზრების სიღლიდით სიბრძნის დაუმეტელი წყაროა.

სიმონ სხირბლაძე

ჩვენი ნორჩი მებაღეები

ყველა პიონერ-მოსწავლემ იცის, თუ რა დიდი პატრიოტული საქმეა ჩვენი სამშობლოს მორთვა ბაღებით. ამ პატრიოტული საქმის განსახორციელებლად ათეულმა ათასმა პიონერ-მოსწავლემ გამოიღო ხელი; ისინი აქტიურ მონაწილეობას ღებულობენ სასკოლო ნაკვეთების, ქალაქისა და სოფლის მიდამოების გამწვანების საქმეში. ამ მხრივ დაუზარებელი და დაკვირვებელი მუშაობა ბევრმა მოსწავლემ ისახელა თავი. — ჩვენი ნორჩი მებაღეები! — ასე უწოდებენ დღეს მათ. ისინი ჩვენი ქვეყნის ყველა კუთხეში მრავლად არიან. მათ მუშაობასა და წარმატებებზე ყოველდღიურად გვესმის სასიხარულო ცნობები. აი, თუნდაც, ვადაზედით სამტრედიის რაიონის ნორჩ მებაღეებს, რომელთა მუშაობაზე ცოტას სწერენ. შეიძლება მათი საქმიანობა ჩვენი ქვეყნის ნორჩი მებაღეების მუშაობისაგან არ გამოირჩეოდეს. მაგრამ ამ რიგით ნორჩ მებაღეებს აქვთ წარმატებები და არ იქნება ურიგო ეს აღინიშნოს.

წელს, ტყის დღესთან დაკავშირებით, სამტრედიის რაიონის პიონერ-მოსწავლეებმა დარგეს 15.340 ძირი მცენარე: დარგულ მცენარეთაგან სუბარბოზს ვეკალაპტის, თუთის, ხურმისა და ვაშლის ხეები.

სოფელ ტოლგების რეაწლიანი სკოლის პიონერებმა, სკოლის დირექტორის გრ. ნიკოლეიშვილისა და პიონერხელმძღვანელის დახმარებით, დარგეს 450 ძირი ხე, ხოლო სკოლის ეზოს გარშემო — 3.500 ძირი მწარე ღიმონი (ტრიფოლიატი), რაც სამი წლის შემდეგ სკოლის ეზოს გარშემო შექმნის ცოცხალ ღობეს.

საჯევახოს საშუალო სკოლის პიონერებმა 1.200 ძირი სხვადასხვა ჯიშის ხე დარგეს, ხოლო ბაშის საშუალო სკოლის პიონერებმა — 830 ძირი.

ბევრ ნორჩ მებაღეს თავიანთ საკარმიდამო ნაკვეთებზედაც აქვთ დარგული მცენარეები და ინდივიდუალურად უფლიან მათ. ასე მაგალითად, სამტრედიის რაიონის № 23 ვაჭთა საშუალო სკოლაში ოცი ასეთი ნორჩი მებაღეა. მათ ხელმძღვანელობს ბიოლოგიის მოსწავლელი გ. ნანიშვილი. ნორჩ მებაღეებს შემოღებული აქვთ დაკვირვების რვეული, რომელშიც სწერენ ცნობებს მცენარეთა მოვლისა და გახარების შესახებ. მათ მუშაობას მეთვალყურეობენ, ბიოლოგიის მოსწავლელთან ერთად, უფროსი პიონერხელმძღვანელი და რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე.

რაიონის ნორჩ მებაღეთაგან გამოირჩევიან კანდელაკი დოდო, დიდიძე ჯიმშერა, ხარბაძე იუზა, კიკნაძე ვერა, კახიანი ცილა, სანიკიძე ნელი, კობრიძე ლიანა და სხვები.

ჩვენი რაიონის ნორჩი მებაღეები მარტო ხეების რგვით არ ემყოფილებიან, ისინი ზრუნავენ მათ მიერ დარგული ყველა მცენარე გაახარონ, ცდილობენ იმ დიდ პატრიოტულ საქმეში, რომელსაც ბაღებით სამშობლოს მორთვა ეწოდება, — მათი მუშაობაც სასახელოდ ჩანდეს.

ნ. ბახბაძე

საქართველოს ალყ სამტრედიის რაიონის პიონერული ორგანიზაციის განყოფილების გამგე.

6 5 4 3 2 1 0

ხანგრძლივი, სუსხიანი ზამთრის შემდეგ დადგა წარბატი გაზაფხული. ყველგან იგრძნობა მისი სურნელება. გამზირულდა თბილისის ზოობარკიც. ათასობით სტუმარი მოდის აქ ყოველდღიურად. მოდიან მოსწაყლეები, მოზრდილები, ექსკურსანტები. მოდიან, რათა იხილონ მსოფლიო ფაუნის იშვიათი წარმომადგენლები, გაეცნონ მათს ცხოვრებასა და ხასიათს. დიდიდან დადამებამდე არ წყდება ზოობარკში ახალგაზრდობის ქრიაშული.

ყველა ცხოველისათვის თავისებური გველვა მოუხდენია გაზაფხულს. ზოგიერთი შეცვლილან გარეგნულადაც. ამაყ ირემს, რომელიც მდიდრულ დაბინჯებს ზოობარკის ვრცელ ბაღში, გრძელი ქორბუღა რქები ჩამოცეხნია, დაუწნოვებულა. უფრო არასასამოვრო სანახავი გამხდარან, ისედაც მახინჯი, კუხიანი და კისერმორცელი აქლები. ახლა მათ ზამთრის ბეწვის ცეცხლად დაწევიან. ზოგი მათგანი სასაცილო შთაბეჭდილებას ტოვებს, ბალნის ბლუჯა-ბლუჯა ნაგლეჯებს თან დაათრევს. ზამთრის სამოსს იცვლიან ჯიხვიები, ქურციკები, საიგები, მელიები, შვლები, დათვები, კვერნები, აიასმურები და სხვა მრავალი ცხოველი. სამაგიეროდ საზაფხულო ნაწი ბეწვი იმოსებიან.

მრავლად ცხოველმა და ფრინველმა უკვე იწყეს გამრავლება. ბარტყების ჩეკას შეუდგნენ ხუჭუტომიანი თუთიყუშები. ბატებმა და იხებმა ბუკები გამოჩეკეს. დიდი ხანია კრუხად ზის ზვიადი ორბი თავის ერთადერთ კვერცხზე, რომლის გამოჩეკას ის 54 დღე უნდება. ბუკები დაყარეს შვლებმა, ლეკვები მელიებმა და ენოტის მსგავსმა ძაღ-

ლებმა. ახალი თაობა მოგვეცეს აქლემებმა, ჯიხვებმა, მოხატულმა ზებრებმა. ახლო მომავალში იშვობიარებენ მაიმუნები, ირმები, ირემალეები, საიგები, ცხოველთა მეფენი — ლომები.

პარკში შესვლისთანავე თქვენს ყურადღებას მიიპყრობს ჩრდილოეთიუნლოვანი ოჯენის მკვიდრნი — უზარმაზარი თეთრი დათვები, რომლებიც რკინის გალიაში დაძრწიან. სუსხიან ზამთარში, როცა ყოველი სულდამული სიცივისაგან მოკუნტულა, ისინი არზეინად ქუყმალაობენ მათთვის სპეციალურად მოწყობილ დიდ აუზებში და განცხრომას ეძლევიან. სამაგიეროდ არ სიამოვნობთ მათ გაზაფხულის მოახლოვება, ზაფხულში ისინი სიცხისაგან იტანჯებიან, ამიტომ მთელ დღეს აუზში ატარებენ.

მდიდარია ზოობარკის საფრინველე განყოფილება. რა და რა ფრინველს არ ნახავ აქ. მავთულის ბაღის შიგნით მოღმუსული სხედან პიტალო კლდეთა მკვიდრნი — ფრინველთა მეფე — არწივი, ორბნი და სევენი. მათ დიხჯად შეუტყვიათ თავიანთი ნაბდის ოდენა ფრთები და თველენ. ხეებზე სხედან ფრინველთა შორის ულამაზესი ფარშევანგები. ზოგს მარაოს დარად გაუშლია თავისი მოხატული ბოლო, ყელი მოფლერება, თითქოს თავს აწონებს სხვა ფრინველებს — შემომხედეთ რა კონტა ვარო! გასაოცარი კანონები აქვს ბუნებას: ამ ზღაპრული სილამაზის მქონე არსებისათვის მას ერთი მახინჯი თვისება გამოუყოლებია: შემზარავი ხმა აქვს ფარშევანგს. იგი უფრო ტუროს ჩხავილს მოგვაგონებს.

ზოობარკში შეგიძლიათ ნახოთ საქართვე-

ლოს მთების მშენება ნუმისფერი ლამაზი ფრინველი — შურთხი.

უზარმაზარი ტერიტორია უჭირავს ჩლიქოვანთა ოჯახს. აქ დიდი რაოდენობით მოიპოვება შველი, ქურციკი, საივი, ჯიხვი, ირემი და სხვ. მათთვის ხელოვნურად აუშენებიათ მაღალკოშკიანი საჯიხვე. ჯიხვები აქაც არ იმლიან თავიანთ წესს, ჯისხამ დილით გადმოდგებიან კოშკის თხემიდან და სინარულით ელოდებიან მზის ამოსვლას.

ხუთი ლომი ჰყავს ამქამდ ჩვენს ზოოპარკს. მათ შორის ორი ხვადია და სამი ძუ. ცალცალკე სხედან უზარმაზარ რკინის ვალიებში. ხვადები — „ცეზარი“ და „თეიმურაზი“ ძმები არიან. ისინი აქ დაიბადნენ სამი წლის წინათ. 200-200 კილოგრამზე მეტს იწონის თითოეული მათგანი. ძუ ლომები უკვე შავთ არიან და მძიმედ დადიან. ცხოველთა ეს მეფეებიც თავისებური სინარულით შეხედნენ გაზაფხულის დადგომას. ამ სინარულს ისინი გამოხატავენ თავიანთი შიშის მომგვრელი ღმერთით. ზარსა სცემენ ცხოველებს.

ხანგრძლივი ზამთრის ძილისაგან ნელ-ნელა იღვიძებენ ვეებერთელა ნიახვები და თბილ აუზებში მწოლნი ზანტად იმშუშებიან. აქვე აკვარიუმებში დაცურავენ უთვალავი პატარ-პატარა თევზები — ინდოეთის პეცილიები, გამბუზები, კულმახვილები, ოქროს თევზები, რომლებიც ქვირითი კარ არ მრავლდებიან. არამედ როგორც მუქმწოიარები ცოცხლად შობენ პატარა ლიფსიტებს.

მაიქუნების განყოფილებაში ჰყავთ იშვი-

კავკასიის ირემი

ზებრა.

ათი ოჯახი, რომელსაც „კაპუტინის“ ოჯახი ეწოდება. კაპუტინის ჯიშის ძაიშუნი პატარაა. მას აქვს გრძელი და ძლიერ განვითარებული კუდი, რომელიც ხელის ფუნქციას ასრულებს. კაპუტინის სამშობლო შორეული სახსრეთ ამერიკაა. დედალ-მამალი კაპუტინი თბილისში პირველად ჩამოიყვანეს 1940 წელს, მაშინ ისინი თითო წლისას იყვნენ.

საინტერესოა ამ ოჯახის ცხოვრება: შვილის გაჩენამდე მამა „ვოვკა“ დინჯი და დარდიანი იყო, მას არ მოსწონდა ღვდა „კლარას“ ცულქობა, ხშირად უწყურებოდა მას, მაგრამ აი, დაიბადა პატარა „ვივი“ და „ვოვკამაც“ სრულიად შეიცვალა ხასიათი, უფრო მზიარული გახდა. აღურსი დაუწყაო ცოლ-შვილს. „კლარას“ გავიყებით უყვარდა თავისი პატარა „ვივი“ — მშობიარობიდან სამი თვის განმავლობაში გულიდან არ მოუშორებია იგი. მაგრამ არც მამა ამქადენებდა ნაკლებ სიყვარულს შვილისადმი. ადამიანის მოახლოვებაზე წყურებოდა, შიშობდა, რომ შვილისათვის ზიანი არ მიეყენებინათ. მაგრამ აი, მშობიარობის შემდეგ „კლარას“ ავადმყოფობა დასჩემდა, დაუსტდა, წინანდლებურად ვერ უღლიდა შვილს. მაშინ შვილისადმი ძრუხველობა მამამ იკისრა. მას განუშორებლევ ჩახუტებული დაჰყავდა „ვივი“. არავის ანებებდა, ეალერსებოდა, სათუთად შერჩეული ტყილი საკმელებით კვებავდა.

მაგრამ დახეთ მათს უბედურებას — ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ „კლარა“ გარდაიცვალა. თქვენ უნდა გენახათ თუ როგორ განიცადეს ეს მამა-შვილმა. ერთი კვირის განმავლობაში თავში იცემდნენ ხელებს, სტვენდნენ შემზარავად, ტირილდნენ და მთელი ორი თვის განმავლობაში მგლოვიარედ იყვნენ. ამ უბედურების შემდეგ მამას უფრო

შეუყვარდა პატარა „ვივი“, ერთი წუთით არ იშორებდა მას, დედის მაგიერობას უწევდა პატარა „ობოლს“. ახლა ისინი ორნი არიან. „ვივი“ უკვე მეხუთე წელშია. მამა-შვილი მზიარულად შეხედნენ გაზაფხულის დადგომას.

ზოობარკში ყველაზე დიდი ცხოველია სპილი „მალკა“. იგი 4 წლის არც კი იყო, როდესაც თავისი სამშობლო ინდოეთიდან თბილისში ჩამოიყვანეს. ეს იყო 1938 წელს. მამინ „მალკა“ ერთ ტონას იწონიდა. ამჟამად ეს გიგანტი ცხოველი 15 წლისაა, სიმაღლით 3 მეტრამდე აღწევს და 4000 კილოგრამს იწონის.

სპილი დაახლოებით 200 წლამდე ცოცხლობს. სქესობრივად მწიფდება 26 წლის შემდეგ, მკეობა გრძელდება დაახლოებით ორ წლამდე. სიცოცხლის განმავლობაში იძლევა მხოლოდ 5-6 თაობას.

ჩვენი „მალკა“ გონიერი ცხოველია. იგი აღაშინის მოსიყვარულეა, განსაკუთრებით უყვარს ბავშვები. მას ასობით ბავშვი ნახულობს ყოველდღიურად. ამიტომ „მალკა“ შეეჩვია ბავშვებს. თავისი ხორბოუმით ეფერება მათ, „მათხვრობს“ — მაჭამეთო რაიმე. მალკას არაჩვეულებრივი მადა აქვს. ყოველ ჭამაზე 100-120 კილოგრამ საჭმელს მიირთმევს, ხოლო თითოეულ დღეზე 15-20 ვედრო წყალს სვამს. „მალკა“ ძალიან სუფთა ცხოველია. მას უყვარს საჭმლის არჩევა. ეზიზღება ხორცი, კვერცხი. თამბაქოს ბოლი. ძალიან უყვარს ტკბილეული, ხილი, ბოსტნეული, ჭამს თევსაც.

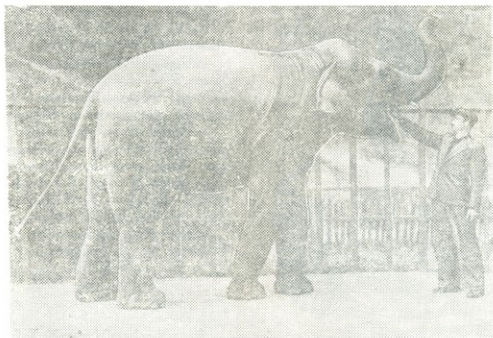
„მალკას“ თავისი შესაფერი ბინა აქვს

ზოობარკში. შემოდგომაზე, როდესაც აცივდება, მას გარედ ვერ გააჩერებ, ძველსავე ბრძანდება ბინაში, სადაც ხელნაკეთი პერატურა 18-20 გრადუსამდე აღწევს. გაზაფხულზე ეზოში გამოდის, სადაც მისთვის ვეებერთელა აუზია გაკეთებული. ცხელ დღეებში „მალკა“ ამ აუზში წყუშობლობს.

„მალკას“ ბინას ორმაგი უზარმაზარი კარი აქვს. ერთი კარი ხისაა, მეორე რკინის. დაიწყეს კარების გახსნა. როდესაც „მალკამ“ იგრძნო, რომ მას საგაზაფხულო სადგომისაკენ კარს უღებდნენ, იწყო ამ საქმეში „აქტიური მონაწილეობის“ მიღება. ხის კარების გახსნის შემდეგ ჯერი მიდგა რკინის კარების გახსნაზე, მაგრამ ეს უკანასკნელი მჭიდროდ იყო არა თუ ჩაყვრილი, არამედ ჩაქედილი რკინის მარყუქვებით და ჭანჭიკებით დამაგრებული. კარების გახსნაზე მუშაობდა ვაშოცდელი ზეინჯალი. იგი წვალობდა, დიდხანს ურტყამდა მძიმე ჩაქურს. იხმარებდა პრაქაღარ იარაღებს და მაინც ვერ ასერხებდა მჭიდროდ ჩაქედილ კარის გახსნას.

„მალკა“ ჭუჭქურტანიდან „აკირბდებოდა“ ზეინჯალის მთელ საქმიანობას. ბრაზობდა, ხან ხორბოუმს დაიარაღდა კარებს, ხან დაიბრუნებდა და „იმედგაცრუებული“ ოთახში გაივლ-გამოვიღებდა. ბოლოს მას გულმა ვერ მოუთმინა. უცბათ თავით მიაწვა კარს. გასწია და ეს გვიბა რკინის კარი თავისი ჭანჭიკებიანად ნამსხვრევიად აქცია. განარებოლმა „მალკამ“ გაზაფხულის ჰაერი ხარბად შეისუნთქა და „თავის“ ეზოში იწყო სირბილი და ლღობა.

პირანდონეა

სპილი „მალკა“.

მტკვრის მარცხენა სანაპიროზე

ნ ა რ კ ვ ე ვ ი

მტკვრის მარცხენა სანაპიროს მშენებლობა ოდნავდაც ვერ შეანელა მცაცრმა ზამთარმა. პირაქით, მშენებლებმა ისარგებლეს ზამთარში მტკვრის დაბატარავეებით და მუშაობა ჩქარი ტემპით გააჩაღეს.

სანაპიროს მშენებლები გაასკეცებელი ენერჯით ებრძოდნენ მტკვარს მთელი ზამთრის განმავლობაში, დარში, ავღარში, თოვლ-ყინვაში. ხიდზე ისე არავინ გაივლის, რომ მოაჯირს არ მოადგეს, არ შეჩერდეს და ერთხანს არ უცქიროს სანაპიროზე მოფუსფუსე მშენებლებს.

მიეჭვებე კლასის პიონერი კოტეც ისე არ გაივილიდა ელბაქიდის ხიდზე, რომ ხიდის მოაჯირთან ერთხანს არ შემდგარიყო და არ ეცქირა მშენებლობისათვის. მას უნდოდა საფუძვლიანად გასცნობოდა მშენებლობას. ამიტომაც მოუთმინლად მოელოდა ათ იანვარს, როდესაც საზამთრო არდადეგებზე მისი კლასის ექსკურსია იყო დანიშნული მტკვრის მარცხენა სანაპიროს მშენებლობის დასათვალიერებლად.

აი, უკვე დადგა ათი იანვარი. მოსწავლეები სკოლაში დანიშნულ დროზე შეიკრიბნენ. კლასის ხელმძღვანელმა მოსწავლეებს ექსკურსიის გეგმა გააცნო. მალე სანაპიროსაკენ გაემგზავრნენ.

სანაპიროს დათვალიერება ელბაქიდის ხიდიდან დაიწყო. მშენებლობის უფროსს ექს-

კურსის გამძღვლად ერთ-ერთი ინჟინერი გამოეყო. ექსკურსიის გამძღვლმა მოსწავლეები პირველად წყლის პირველ საგუბართან მიიყვანა.

— აი, ეს არის პირველი საგუბარი, — მიუთითა გამძღვლმა მტკვარში გაგლეხულ საგუბარზე. პირველი საგუბარი იწყება სანაპიროს მშენებლობა. ზომ ზედაც, რა ღრმად არის შეპრილი მტკვარში ზეებისაგან გაღლის მსგავსად გადატვიხილი ლობურა. ეს ლობურები რიყის ქვიებით არის ამოფსებული.

ეს პირველი ზღუდარია. მისი დანიშნულებაა მდინარის მოწოლა შეზღუდოს, შეანელოს, რომ მის გასწვრივ მეორე საგუბრის აგება შესაძლებელი გახდეს. ახლა შეხედეთ მეორე საგუბარს. პირველს პარალელურად რომ ჩასდგეს სიგრძეზე. ეს საგუბარი პირველისაგან მით განსხვავდება, რომ იგი წყალს სრულებით არ ატარებს, მის მიღმა, ნახტო, მტკვარი დამშრალია. ეს საგუბარი ორივე მხრიდან ფიცრებით არის მჭიდროდ შეკრული — ამიტონებული. ამ საგუბრის კედლებს შორის თიხას ვყრით და ვტყუპნით, რომ წყალს გზა გადავუკეტოთ. თიხა, როგორც იცით, წყალს არ ატარებს. მეტადრე თუ სველია და მასთანაც დატყუპნილი. ეს ორი საგუბარი მშენებლობის საწარმოებლად გვჭირია. როცა დავემთავრებთ წყლის საყრდენი კედლის ამოყვანას, ორივეს მოვშლით და მტკვარი საყრდენ კედლამდე ანუ აუბირამდე მოვა.

— მაშინ მტკვარს არც ისე ბევრი რამ მოაკლდება, — წარმოსთქვა კოტემ.

— ჰო, მტკვარს არ დაეჩარბათ. მასაც ეყოფა კალაოტი და ჩვენც საძოო ფართობი: დაგრიჩება სანაპიროსთვის. — თქვა გამძღვლმა და მერე განაგრძო: — ამ მეორე საგუბრის შემდეგ, როგორც ხედავთ, მტკვრის საყრდენი აუბირს ვაშენებთ. აი, ამ კედელს.

პიონერებმა შეხედეს აუბირს. რომელიც არცა მანძილზე იყო გაქობული ხიდს ქვემოთ. მისი ამოყვანა გრძელდებოდა.

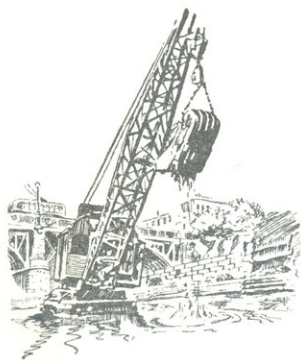
— ახლა აჩიოკენ წამობრძანით. ყმაწვილებო! — მიმართა პიონერებს გამძღვლმა და მათ აუბირის მეორე მხრისაკენ წაუძლია.

პიონერების ყურადღობა ექსკავატორმა მიიქცია. ევლარ მითითინეს და მსწავლეებს შეიკითხინეს:

— მსწავლეობლო, ეს რა არის, ქირაფით ვრძელ არსებს რომ აქეთ-იქით აბრუნებს და თახთანებს?

ექსკურსიის გამძღვლმა შენიშნა, რომ პიონერები ექსკავატორით დანიტერესდნენ.

— ეს, ყმაწვილებო, ექსკავატორია. ექსკა-

ექსკავატორი

ვატორი ნიადაგის ამოსათხრელი მანქანაა. სადაც ექსკავატორი არა აქვთ, იქ ამ საშუალოს მივისათხრელები ბარის, ხინჩებით და წერა-ჩვევით ასრულებენ. ექსკავატორი კი მოვად-მუშის საშუალოს პარულგებს სწოდავ და კარგად, ერთმა თქვევანმა მას უჩინაფი უწო-და. მართლა უჩინაფისა ჰგავს, მაგრამ უფრო ევსაფერი იქნება ფოლადის სპილო რომ ვუ-წოდოთ. აი, შეხედეთ მის წაგრძელებულ თიხის ხორთუმს, როგორ მოსდებს ნიადაგს და როგორ ღოდის ფოლადის კბილებით მიწას; თხრის და იყრის ხორთუმშივე ანუ ლაპოტში, როგორც ჩვენ მას ვუწოდებთ, და ხეშით ამოაქვს.

— მერე და თავად როგორ მოძრაობს ეს ფოლადის სპილო?— იკითხა გურამმა.

— ვინა თქვა, რომ თავად მოძრაობს?— უპასუხა გამძლომა.— აი, აქეთ მოიხედეთ! ავტო ტრაქტორის მუხლუხონზე შემდგარ პა-ტარა სახლს ხედავთ? იმ სახლში რომ ზის, ის ექსკავატორის მემანქანაა: დააქერს ფეხს მანქანის აქდალს ანუ სატერფასს, გადას-წევს ბერკეტს და საითცხვაც უხდა, იქეთ შიბარუნებს ხორთუმს. მანქანა ელექტროდენ-ით მუშაობს და ის მემანქანე, ვის იცის, რამდენი მიწისმთხრელი მუშის ძაფიერობას სწევს თავისი ექსკავატორი. ეს ექსკავატო-რი საყრდენი კედლისათვის ქვაბულს თხრის, რომ ზოგ ჯებირის საფუძველი ჩაიდგას. „ვთხრი-ვთხრი, ვთხრი-ვთხრი“... თავთა-ხნებად ექსკავატორი, თხრიდა ზედიზედ მი-წას, შობარუნებდა კისერს და მეორე მხარე-ზე, მიღმა ცლიდა ხოქმით, ქვითა და მიწით საესე თავის ხორთუმს.

პიონერები საყრდენი კედლის მარცხენა მხარეზე დადგნენ. აქ ექსკავატორების ყურად-ღებმა ტრანსპორტერმა მიიპყრო. გამძლო-მა დაიწყო საუბარი ტრანსპორტერზე.

— აი, ყმაწვილებო, ექსკავატორის შემდეგ, ალბათ ეს მანქანა იპყრობს თქვენს ყურად-ღებას, რომელიც უხმოდ სრიალებს ღერძე-ბის ირგვლივ. ეს ტრანსპორტერი. ამას იყე-ნებენ ერთი მანძილიდან მეორეზე ტვირთის გადასაზიდად. ტრანსპორტერი ფართო და ბრტყელი ფოლადის ლენჯს წარმოადგენს. ლენჯი ორივე მხრით შეკრულია და ელექ-ტროდენის საშუალებით ღერძის ირგვლივ ტრიალებს დაუსრულებლად. მასზე, ხედავთ, მუშაობს ხრეშს ყრთან ზედიზედ, ხრეშს მის-რიალებს ტრანსპორტერი და აგერ, კედელ-თან ლაპოტებში ცლის, საიდანაც ხრეშში დო-ლოურებში იყრება. დასველებულ ხრეშს დო-ლოურში ცემენტს აყრთან, ცემენტი და ხრეშში დოლოურას ტრიალის საშუალებით ერთმე-ნეთში კარგად ირევა და მზადდება ბეტონი. ბეტონი დოლოურებიდან მექანიკურად საყრ-

დენ კედელში იყრება, იქ კედელში, მუშები არიან, ხინჩებით ასწორებენ ბეტონს. ესაა მუშე-ღებ და სატყეპებში ტყეპიანი. ათი დღის გან-საყოლოდა ბეტონი ქვესავით მაგრდება, შემ-დეგ ჯებირის ხისაგან შეფიცრულ კედლებს იფითავლიან და ვდებულობთ აი, ისეთსავე სწორ, ლამაზ ჯებირს, წყლის საყრდენ კე-დელს, როგორც ვერ, ძარჯვენა მხარეზე ჩა-პყვება მტკვარს.

პიონერებმა მიიხედეს მტკვრის მარჯვენა სანაპიროსკენ.

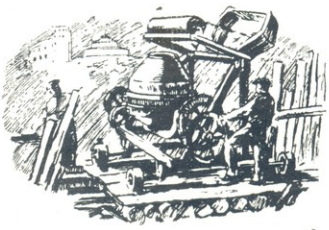
— ახლა, აი, ამ პატარა ტბებს ხომ ხედავთ? მტკვარი წინააღმდეგობას გვიწევს, აგერ გა-მოყონა საგზურებში და ამ ტბებს წყლის სა-წოვი მილიებით ვაშრობთ.

ყმაწვილებმა დაინახეს, როგორ მიჩქრი-ა-ლებდა წყლის საწოვეებიდან მტკვარი ტბე-იდან ამოქაშული წყალი.

— ჯიუტობს, ყმაწვილებო, მტკვარი, — თქვა ექსკავატორის გამძლომა, — არ უნდა და-გეითმოს თავისი საბრძანებლის არც ერთი მტკაველი, მაგრამ რას ვახდებთ იგი აღამი-ნებითა. მტკვარი ქალაქის ცენტრალური ნა-წილის მთელ სიგრძეზე ჩაწვება ქვის აკვან-ში, უფრო წყალსაცხედ და დინჯად იდიებს იგი. ქალაქის საამაყო მარჯვენა სანაპიროს მალე გვერდში ამოუდგება მარცხენა სანაპი-რო, რომელიც ქალაქის მოძრაობის მნიშვნე-ლოვანი ძარღვი ვახდება. ქალაქის ცენტრა-ლური ნაწილის მოძრაობის ცენტრი, უმთა-ვრესად სატვირთო მანქანებისათვის, ეს სა-სანაპიროები იქნება!

ბავშვებმა მადლობა გადაუხადეს გამ-ძლოს, რომელმაც ასე კარგად ვაცნო მათ ეს დიდი მშენებლობა, მადლობა გადაუხადეს მასწავლებელსაც ასეთი მშვენიერი ექსკავა-ტორისათვის რა კმაყოფილი მზიარულად დაი-შალნენ.

ილია სიხარულიძე

ცემენტისა და ქვიშის ასარევი დოლორა.

ნ უ შ ი ს ხ ე ს თ ა ნ

გაზაფხულდა. თბილისის მიწაზე აღრე იგრძნო მისი მოსვლა. ქუჩებში გაჩნდა ბაღებიდან მოტიანი პირველი ია. ძალე კი ეზო-ბაღებში გაანათა ატმის, ალუბლისა და ნუშის ხეების ყვავილთა თიგულმა. ამწვეანდენ რუსთაველის პროსპექტის ქაღარები და თე-ლები. მწვანე სინათლით მოეფინა შტოებს ჩვილი ფოთლების ჯაბრი საბო სურნელებს აფრქვევდა ახალმოსული ისამაინი.

1949 წლის ამ მშვენიერ გაზაფხულს მთავრობის უმაღლესი ჯილდოს—ლენინის ორდენის მიღებით შეზღვა დამსახურებული მასწავლებელი ცაბო შუშანიია. 35 წელიწადია რაც ბიოლოგიას ასწავლის ახალაობას. უყვარს ჩვენი სამშობლოს ლამაზი ბუნება, უყვარს მცენარეთა გაშლილი ყვავილები, მაგრამ მათზე უფრო უყვარს ჩვენი ცხოვრების მეტყველი ყვავილები — ბედნიერი სამქოთა ბავშვები.

და აი, აპრილის დღეებში, ის თბილისის პირველი ქალთა საშუალო სკოლის უფროს კლასელებთან ერთად ავიდა ფუნიკულიორზე. დიდხანს იდგნენ დიდი სტალინის მონუმენტთან. ირგვლივ ჰყვავოდა გაღვიძებული ბუნება. სივრცეს გასცქეროდა ჩვენი სამშობლოს შამა. მზე ახათავდა მის მომხბლავ დიმილს. სდუმდა დიდი მონუმენტზე, მაგრამ არ სდუმდნენ მხიარული ბავშვები—სიყვარული მათულის პირქვირალა გოგონები. ისინი თიგულად შემოხეილიან აყვავებულ ნუშის ხეს, და მისი სილამაზით ტკბებოდნენ.

ცაბო შუშანიაც აქ იყო და ჩვეული აღფრთოვანებით უყვებოდა ბავშვებს შუშანიისა და ამბაძეს მცენარეთა ცხოვრებაზე. წლებმა შეათეთრეს მისი თმები, მაგრამ რა დაბუნებებს სამშობლოს სიყვარულით აღზნებულ გულს! სიცოცხლის ღიმილი ჰკრთოდა სამქოთა მასწავლებლის ბავშვს. სულგანბული უსმენდნენ ბავშვები. ბუნების საიდუმლოებას ხსნიდა მცენარეთა ქაღარა მეგობარი. მოულოდნელად მოვიდა ფოტოგრაფი. სასურველი თუმა იბოვა ფოტოხელოვნების ოსტატმა. გადაღებულ იქნა სურათი — ნორჩი მიწურინელები ხუშის ხესთან.

და როცა პირველი მაისი გათენდა, მთელმა საბჭოთა კავშირმა გაიგო და ხახა მათი სახელები და სახეები. სურათი დაიბეჭდა გაზეთ „კომსომოლსკაია პრავდაში“. კლიშეზე გადაღებულ ყვავილებს არ ჰქონდათ თავიანთი ბუნებრივი ფერი, მაგრამ სილამაზემ გაზიხის ფურცლიდანაც გაიძარჯვა და საყოველთაო გამოძახილი ჰპოვა. აღდე ისე არ გავა, რომ ოცი-ოცდაათი წერილი არ მიიღოს თბილისის პირველმა ქალთა საშუალო სკოლამ საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა კუთხიდან. აი, რას წერენ ჩვენი მამაცი მეომრები:

„მოგესალმებით ქართველ გოგონებს გვარკუბული შეთრები გერმანიაში მყოფი საოკუპაციო საბჭოთა ჯარის ნაწილიდან. თავდადებით ვანაგრძებთ სახელოვანი საბჭოთა მეცნიერის მიწურინის საქმე! გისურვებთ, რომ მთელი თქვენი ცხოვრება, მთელი თქვენი მუშაობა ემსახურებოდეს ჩვენს ერთ საერთო მიზანს — კომუნისმის გამარჯვებას. გიყვარდით მშვენიერი მამული, გიყვარდით გმირი საბჭოთა ხალხი, რომელსაც დიდი ლენინის დროშით მიუძღვის წინ ჩვენი მამა და მასწავლებელი დიდი სტალინი. მტკიცე იყოს ჩვენი მეგობრობა. მოგვწერეთ წერილები საქართველოზე“. და შემდეგ ზუსტად ნაჩვენებია მისამართი: საველ ფოსტა, № 9, გვარდიელთა აჯოფის დავალებით მაქსიმ მასლენკო.

აი, მეორე წერილიც შორეულ აღმოსავლეთიდან.

„მოშობლა თქვენმა სურათმა, თვალწინ წარმომიდგა მზიური საქართველო. აქ ჯერ კიდევ ცივა, არც მდინარე აღიღებულა გაზაფხულის წყალდიდობით. თქვენთან კი აყვავებულან ხეები, მალე აღბათ პირველი ხილიც მოვა. ჩვენ გვინდა შორეულ აღმოსავლეთშიც გარდაქმნათ ბუნება, გავაბალნაროთ ჩვენი მხარე, სადაც ისე აღრე აყვავდება ნუში და სხვა ხეხილი, როგორც ეს ჰყვავის წარბატა საქართველოში. ჩვენ გულდასმით ვსწავლობთ მიწურინის მოძღვრებას, რომ წარბატებით განვხარცილოთ ბუნების გარდაქმნის სტალინური გეგმა“. აჯოფის სახელით იწერება ინიცინერი ანატოლ სალნიკოვი შორეული აღმოსავლეთის ერთ-ერთი დიდი მშენებლობიდან.

„მსწავლობთ ბუნებას. ვრგავთ მცენარეებს. ბალდ ვაქციეთ ჩვენი სკოლის ეზოს. გვინდა ისიც ისე ლამაზად გამოიყურებოდეს, როგორც თვალს იტაცებს თქვენი სურათი თბილისის ნუშის ხესთან“ — იწერებინან დიდი ლენინის ქალაქის ნორჩი ნახიმოველები.

სამშობლოსადმი სიყვარულზე, საბჭოთა ხალხის ურდევ მეგობრობაზე მეტყველებენ შორეული მეგობრობის მგრძობიბარე წერილები. საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხიდან სთხოვენ ორდენისან მასწავლებელს ცაბო შუშანიას და მის აღზრდილ მასწავლებელს ზაირა ინსაროძეს, სულკოვა გაბისინიას და ლეილა დუმბაძეს უპასუხონ თუ როგორ მუშაობენ ისინი ნორჩ ნატურალისტების წრეში. დილია საბჭოთა ახალგაზრდობის ინტერესი ქვეყნის ბუნების შესწავლისადმი.

ტურისტის ჩხეკვა

მოახლოვდა ზაფხული. მალე არდადეგები დაიწყება და ნორჩი ტურისტებიც შეუდგებიან მოგზაურობას მშობლიურ მხარეში. მინდა მათ ვესაუბრო და მივცე რამდენიმე რჩევა. დავიწყებ „წერილმანდანს“, რომელიც ხშირად დავიწყებულა მოგზაურობის დროს.

როგორ უნდა ინახებოდეს სანოვაგე

გასულ წელს ტურისტების ერთი ჯგუფი მშობლიურ მხარეში მოგზაურობდა. მოგზაურობის პირველ დღეს ტყის პირად დაისვენეს და ცეცხლი გააჩაღეს. შეუდგნენ სადილის დამზადებას. ვახსენეს ზურგჩანთა, საიდანაც სანოვაგე უნდა ამოეღოთ, მაგრამ, აი, რა ამოიჩნდა: ქაღალდის ტომარაკები გზაში გახეულა და მათში მოთავსებული შაქარი, მარილი და ბურღული ზურგჩანთის ძირზე აღმოჩნდა ერთმანეთში არეული. ტურისტებს ეწყინათ, მაგრამ რა ექნათ!

ასეთი შეცდომა რომ არ მოუვიდეთ, მინდა გაეფრთხილო ნორჩი მოგზაურები და ჯგუფის მამმარაგებელსაც მივცე რჩევა: ყველა ბნევილი სანოვაგე უნდა ჩაიყაროს ქსოვილისაგან შეკერილ ტომარაკებში. რომელთაც თავი მაგრად უნდა მიიკრებს. თითოეულ ტომარაკზე საჭიროა წაიწიროს სანოვაგის სახეწლოდება. რამდენიმე დღის მოგზაურობის შემდეგ მამმარაგებელმა უნდა გასინჯოს სანოვაგის რაოდენობა და ჩაიწიროს წიგნაკში — რამდენი დაიხარჯა.

გაუფრთხილეთ ტყეს

მოგზაურობის დროს კარგების მოსაწყობად და ცეცხლის გასაჩაღებლად გვიხდება ხის მოჭრა. ხშირად გამოცდილი ტურისტებიც კი, შეხედავს რა ლამაზად ამართულ ახალგაზრდა ნაძვის ხეს, დაუზოგავად სჭრის მას და იყენებს კარვის მოსაწყობად. ათეულ

წლობით ნაზარდი ძვირფასი ხე ერთ წუთში ისპობა.

ცეცხლის გასაჩაღებლად შეიძლება ტყეში მოინახოს ხმელი ხე, ხოლო კარგების მოსაწყობად უნდა მოიჭრას ნაკლებად ძვირფასი ხის ჯიშები — იფანი, თხმელა, რცხილა და სხვა. უმჯობესია ხე მოიჭრას ხშირ ტყეში. ეს ტყეს სარგებლობასაც მოუტანს, რადგანაც ხშირ ტყეში ხეები ერთმანეთის ზრდას ხელს უშლიან.

ყველა ნორჩი მოგზაური უნდა გაუფრთხილდეს ტყეს — ქვეყნის ამ მშვენიერებას და სიმდიდრეს.

არ დაგტოვოთ ცეცხლი უყურადღებოდ

ერთხელ ზაფხულში ტურისტთა ერთი ჯგუფი მესხეთში მოგზაურობდით. თბილი და წყნარი ღამე იყო. გვეძინა ტილოს კარავში ხმელ თივაზე. ბარგი კარვის კუთხეში გვექონდა დალაგებული. დილით ადრე გამეღვიძა. ვხედავ კარავში თივა იწვის. უმაღლე დაივიყირე: — ვიწვებით! და წამოვხტე. ამხანაგებს გაეღვიძათ და დამფრთხალნი სწრაფად წამოიშალნენ. შევეღვიძეთ ცეცხლის ჩაქრობას და კარვის დამწვას, რომ კარვის ტილო გადაგვეჩინა. დავიწყეთ ცეცხლის ზოლიდან ბარგის გამოყრაც. რამდენიმე წუთის შემდეგ ცეცხლი ჩაეჭაქრეთ, მაგრამ კარვის ტილო მთლიანად მაინც ვერ გადავარჩინეთ და ნაწილი ბარგისა დაგვიზიანდა.

რამ გამოიწვია ცეცხლის გაჩენა? ღამით, დაწოლამდე ცეცხლი კარვის მანლობლად გიგნთო. ისე დავწყეთ, ცეცხლი არ დაგვიქრია. დილით მორიგეები მდინარეზე წასულიყვნენ, თან ქარიც ამოვარდნილიყო და ცეცხლიდან ნაკვერცხალი გამოეორაცეხინა. ნაკვერცხალი კარავში მოხვდა და ხმელ თივაში გაეჩვია.

არასოდეს ცეცხლი უყურადღებოდ არ დატოვოთ. გაუფრთხილებლობის შემთხვევაში შეიძლება ცეცხლმა წარალი მოგაყენოთ. გარდა ამისა, ცეცხლს შეუძლია ტყეში ხანძარი გამოიწვიოს და რამდენიმე ათეული ჰექტარი ტყე სულ გადაბუგოს.

ისწავლეთ კომპასის გამოყენება

არასოდეს უცნობ ტყეში უკომპასოდ არ იაროთ. ისწავლეთ მისი ნმარება ისე, როგორც საათისა.

ამ რამდენიმე წლის წინათ რაჭაში ემოგზაურობდით. ტილოს კარავი მდინარის პირად დავდგით, საიდანაც სოფელი ერთი კილომეტრით იქნებოდა დაშორებული. სანოვაციასთვის საღამოს სოფლისაკენ წავედი. მდინარის ნაპირის გაყოფებით სიარული არ მოხერხდა. ახლო ნაპირთან გათიბული მდელი იყო. ვიფიქრე მდელიზე გავალ, იქ ბილიკს ვიპოვებ და სოფლისაკენ გავყვები. ასეც მოვიქეცი, მაგრამ მდელი მალე

გათავდა და ტყეს მივადექი. განვფრთხილდნენ ვიარე. ბოლოს ტყე დასრულდა და მთას წავაწყვი. ავედი მთაზე და მიდამოს გადავხედე. მაგრამ სოფელს თვალი ვერსად მოვკარი. საჩქაროდ უკან დავბრუნდი, მაგრამ ტყეში შესვლისთანავე მიმართულება დავკარგე. ბინდებოდა. შევწუხდი. გადაეწყვიტე კვლავ მთაზე დავბრუნებულყავ. მოულოდნელად პატარა მინდორზე მოვხედი, სადაც ბილიკს წავაწყდი, გავყევი ბილიკს და ათი წუთის შემდეგ დავინახე ცეცხლი. ეს იყო სოფელი. მაგრამ უკვე გვიანდა იყო. ბნელდებოდა. მახლობლად მდინარე სჩანდა. საჩქაროდ მდინარის ნაპირს გაყოფებით ჩვენი კარვისაკენ წავედი. მალე ისევ ტყესთან მოვხედი. იძულებული შევიქეცი ამხანაგებისათვის დამეყვირა. ისინიც გამოიხეზებოდნენ.

ამ შემთხვევის შემდეგ უცნობ ტყესა და მინდორებში არასოდეს უკომპასოდ არ მივლია.

ლიო კანდელაკი

შინაარსი

საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუსი	38	ა. პუშკინი — ზღაპარი ოქროს მამალზე (პოემა, თარგმანი ირ. აბაშიძისა)	38
ი. ბ. სტალინის ფოტოპორტრეტი	1	ვ. გათენჯვა — ჩვენი ლამაზი (მოთხრობა)	17
ბუნესა და ხალხის ზეიმი (წერილი)	2	ს. სხირტლაძე — ნულანსახა ორბელიანი (წერილი)	20
ა. თევზაძე — სამშობლოს მამისი (ლექსი)	3	ა. ნინუა — ვახუშტის ზოიარაკები (ნარკვევი)	22
ბ. ბერძენიშვილი — მოწყვეტილი ვარსკვლავი (ნამღვილი ამბავი)	4	ი. სიხარულიძე — მტკვრის მარცხენა სანაპიროზე (ნარკვევი)	25
ბ. ლეჟავა — გალია კორიუნკო (ლექსი)	7	ვ. ნიგრაძე — ნუშის ზესთან (ნარკვევი)	28
დ. კიკინაძე — ბაღში (მოთხრობა)	9	ვ. შურულაძე — გამოცდებზე (ლექსი).. გარეკანის 2-ე კ. გოგიაშვილი — სამასო (ლექსი)..	30
ვ. გოგოლაშვილი — ყაზარჯნიანი (ლექსი)	10	გასართობი — გარეკანის მე-4 გვ.	" "
დ. ვარდოსანიძე — ჩვენი ქვეყანა რადიოს სამშობლოა (წერილი)	11	შემთხვევა გამოცდების წინ (პუბლიკა) — გარეკანის მე-4 გვ.	" "
ს. კვლიაშვილი — ხალხის საყვარელი მსახიობი (წერილი)	12	გარეკანის მხატვრობა „მამის ზემზე“ — შესრულებულია მხატვარ შ. ცხადაძის მიერ.	" "
ბ. ჯგაში — ოღესა (წერილი)	13		
გ. შატერაშვილი — ხაფანგი (მოთხრობა)	15		

პასუხისმგებელი რედაქტორი გ. ქაჭანიძე

პასუხისმგებელი მდივანი ვ. თორდუა სამხატვრო რედაქტორი ა. გიგოლაშვილი

სარედაქციო კოლეგია: ე. აგლაძე, დ. გვრიტიშვილი, ვ. ვარდაშვილი, გ. თაფჩიშვილი, მარიჯანი, მ. მირიანაშვილი, ი. ნემსაძე, ზ. შენგელია.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, ლენინის ქ. № 14. ტელ. 3-81-85

სპილოების თავდასხმა სვლანის ქალაქზე

ამას წინათ სვლანის ზემონილის პროვინციის ქალაქ მალაჯალაში შეიჭრა 52 სპილო — მათ დააზიანეს რამდენიმე სახლი ქალაქის გარეუბანში, შემდეგ გავიდნენ ბაზრის მოედანზე. ხალხი დაფრთხა. ბევრმა დუქნები და ფარდულები დასტოვა. სპილოებმა შესასწავეს დიდძალი ხილი და ბოსტნეული.

პოლიციელებმა დამბარისა და ავტომობილის ტყვია დაუშინეს და მუსუბუქად დატრეს რამდენიმე სპილო, მაგრამ პოლიციელებმა ამით მხოლოდ გაამძეინვარეს სპილოები. ბოლოს დილკალიბრის სანადირო თოფის ტყვიებით მიადღწეს მიზანს — მოკლეს ხუთი სპილო.

დანარჩენი სპილოები გავიდნენ ქალაქგარეშად იქ „დაბანაყდნენ“.

ლამით ხალხმა ქალაქისაკენ მიმავალ გზებზე ბარიკადები აღმართა, მაგრამ ასეთი სიფრთხილზე შედმეტი გამოდგა, — სპილოები მხოლოდ „დასეირნობდნენ“ ქალაქის გარშემო, სრულიად დამშვიდებული იყვნენ. მათ თავისუფლად უღებდნენ სურათს.

ეს მოვლენა სვლანელებისათვის არაჩვეულებრივი იყო. ისინი გაოცებული იყვნენ ამ იშვიათი სახაზაობით.

სპილოები ორი დღე-ღამის შემდეგ მშვიდად დაბრუნდნენ აფრიკის უღრან ტყეებში, ისე რომ რაიმე ინციდენტი არ მომხდარა.

თუშ ზეშემოვნი ვუმბო

ზღვაში თევზები გუნდ-გუნდად დადიან. როდესაც მეთევზეებს ასეთი გუნდი შეხვდებათ, აი, მაშინ უნდა იმარჯუნონ და ბაღე გამოათრიონ, მაგრამ ვიდრე ბაღეს გამოათრევდნენ და გადმოტყირთავდნენ, მრავალი თევზი წავა. საბჭოთა ინჟინრებმა გამოიგონეს თევზჭერის ახალი ხერხი — თევზშემწოვი ტუმბო.

როდესაც ბაღე თევზის გუნდში შეიჭრება, ბაღეს ნაპირისაკენ გამოსწევენ და ბაღის შუა ადგილას თევზშემწოვი ტუმბოს სპეციალურ მილს ჩაუშვებენ. თევზი წყალთან ერთად

ტუმბოში შეიწოვება და მილებით გადადის თევზის საკონსერვო ქარხანაში.

ქარხანაში ცოცხალი თევზი, წყალთან ერთად, სპეციალური ღარებით, ნაწილდება სხვადასხვა საამქროში.

ამ ახალი თევზჭერის ხერხის გამოგონებისათვის ინჟინრებს სტალინური პრემია მიენიჭათ.

ახლა მეთევზეებს საშუალება ეძლევათ ერთნახევარჯერ მეტი თევზი დაიჭირონ, ვიდრე ომამდე იჭერდნენ.

გ ა ს ა რ თ ო ბ ი

გამოცანები

ერთნაირი სიმდიდრეა, მას ხელი არ ეკიდება, არც წართმევა შეიძლება და არც ფულით იყიდება, მოხუცი თუ ახალგაზრდა მხოლოდ იმით იღობება.

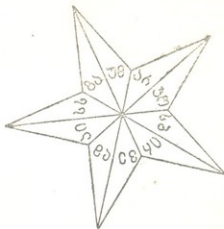
აღ. საჩინოელი

რა თანხას შეადგენს ჩვენი ფულის თვითუღი ერთეული ერთად აღებული?

პასუხები

ყურნალის მე-4 ნომერში მოთავსებულ გამოცანებზე: 1. მდინარე, 2. ცაცხლი.

ყურნალის მე-4 ნომერში მოთავსებული გამოცანის სამუთონები დალაგდება ამ სახით და მიიღება ლოზუნგი: გაუმარჯოს პირველ მაისს!

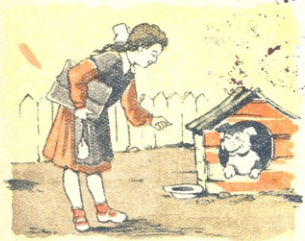

1. — ვი, ეს კატა აქ ხომ მოყვანულია მერა და ბრატია შენი? წინ არ გადახიხნის, თორემ დღეს გამოცდას ვერ ჩავსებდი — წაბუჩბულია შეგროვებულ ნელს და კატას უჩიხვავი ვეძიებ რაღაც.

2. ძალიან მოულოდნელად კატას გამოვლია დაშვრახუნა. დიკონი მოქეტყლია და... წინ გადახიხნის ნელი.
— თუ დავლიქვინ დღეს გამოცდას ვერ ჩავსებდი! — წინთიხია შეუჩიხვებულმა ნელს და წინგნის ჩანს ხელისა გავიჯდა.

3. სკოლისკენ მიმავალ გოგონას მხეჩავის ძალიან ადრის ქიკონი გამოხვდა:
— მოდი მერაჯა ჩემთან, მიღი ვიკი... კარგი ფეხისა ხარ და აქნეს გამოცდას კარგად ჩავსებო.

4. — ვთბის რაღონ ვერ უნდა ჩავსებო გამოცდას! სკანინ ხომ კარგად ვიკი! — ფიქრობს დაღმევებული ნელი და კატაზე ფიქრი არ ასვენებს.

შეგკადრე!

5. ნელს აღუჩინინი ხშირ ვახლავებელი მერაჯა გოგონას აედევნი, აქვრ კატას მოქჩა თვლი, შტარლული კარხვავი არ მოეწონს. ფისი რომ უღრავებელი იყუ, სხელს კარხვართ.

6. აი, დახეი, ნელს გამოვლი კარგად ჩანსა და ვახსებელია ზინ დახატუნა. ფისი და მერაჯა შეჩიხვებულენ და ეჩიხვი ეჩიხვინ.
— ფისი, ფისი, რაქორ ბეჯილ დავდე ბრალი დღელი წინ რომ ვადმარხებ, მერაჯა ჩავტყვებელი მერაჯა... ხეთიანი ნელი.